

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	SZERKESZTI:	Szerkesztőség és kiadó- — hivatal —
Egész évre . . . 10 kor.	Dr. CHARMANT OSZKÁR	Budapest, Károly-körút 19.
Félévre 6 „	BUDAPESTI KIR. KÖZJEGYZŐ.	

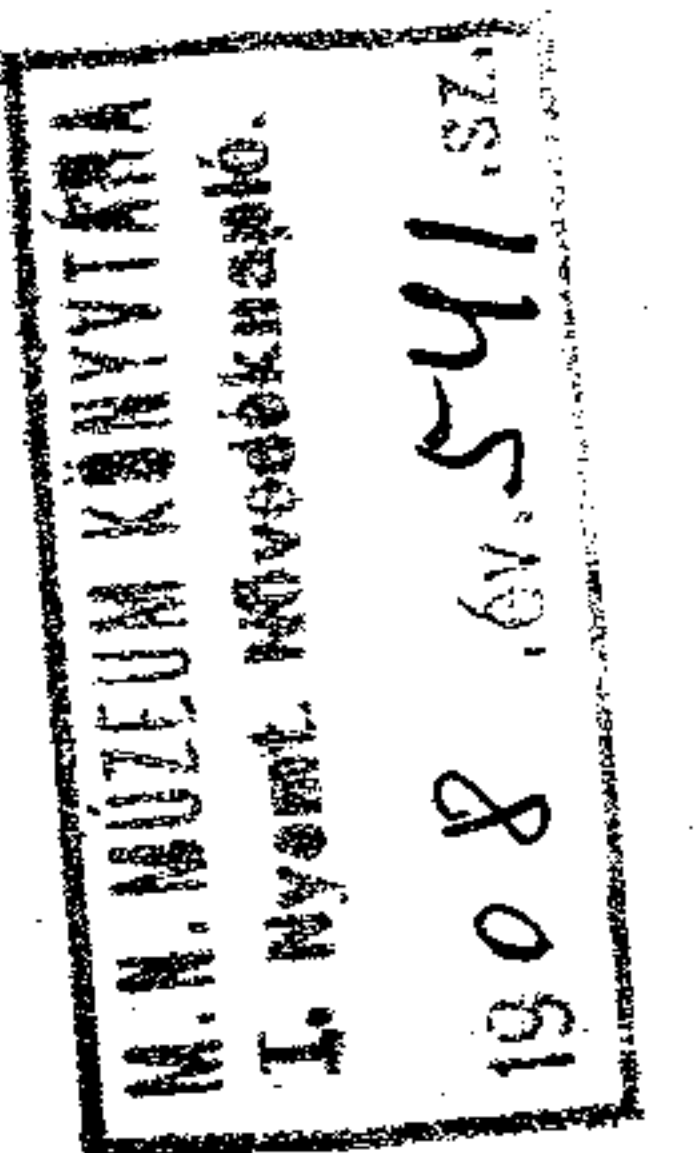
Tartalom: A kir. közjegyzők második orsz. értekezlete. — Értesítés.

A királyi közjegyzők második országos értekezlete.

Folyó évi márczius havában Tisza István miniszterelnök ur, mint belügyminiszter a „Községi és körjegyzők, valamint a segédjegyzők illetményeinek szabályozása“ tárgyában törvényjavaslatot nyújtott be a képviselőházhoz, melynek 12-ik §-a akként rendelkezik, hogy a községi jegyzőknek egyebek közt a magánmunkálatokból eredő eddigi jövedelme is érintetlen marad. Ez a rendelkezés joggal nagy nyugtalanságot keltett a közjegyzői karban. Mert törvényes elismerését jelenti a községi jegyzők magánmunkálati ügykörének, mely miatt a közjegyzőség mind ezideig sem számban gyarapodni, sem törvényes hatásköréhez, az okiratszerkesztéshez hozzáférni nem tudott. Fokozták még ezt a nyugtalanságot bizonyos kijelentések, melyeket a törvényjavaslat szerzője, a miniszterelnök ur nemrég nyilvánosan tett, s melyekből az a következtetés vonható le, hogy a törvényjavaslat sérelmes rendelkezése egy már előre megállapított reformtervnek első intézkedése, mely végeredményében odavezetend, hogy a jegyzői magánmunkálatok a közigazgatási reform alkalmával is föntartassanak és mint közigazgatásunk egy intézménye illesztessenek be annak keretébe.

A közjegyzők között ezek miatt országszerte keletkezett mozgalom irányítását az 1900. évben tartott első országos közjegyzői értekezlet állandó bizottsága vette kezébe, mely egy újabb országos

értekezlet megtartása által vélt az ügynek egyedül szolgálatot tehetni. Együttal a községi jegyzők magánmunkálatti tevékenységének terjedelme, értéke és hatásai szerint kellő megvilágítását tartván szükségesnek, egyforma szövegű kérdőívek körözése útján adatok szolgáltatására hívta fel az összes kartársakat. E felhívásnak rövid idő alatt közel 150 kartárs megfelelt. Az ily módon egybegyűlt nagy anyag tulnyomó részét az országos értekezlet határnapjáig feldolgozni ugyan nem lehetett, miután a sérelmes törvényjavaslatnak küszöbön levő képviselőházi tárgyalása miatt az országos értekezlet igen rövid határidőre kellett egybehívni. Teljesen fel fog azonban az dolgoztatni és minden legkisebb adata szerint is hasznosítani azon emlékiratban, melyet az országos értekezlet határozata szerint egy, e célra kiküldött bizottság megszerkeszteni és a közélet összes tényezőinek átszolgáltatni fog.

Maga az országos értekezlet április 20-án délelőtt 10 órakor Budapesten a Központi Városház tanácstermében tartatott meg. Személyesen az értekezleten 59 kartárs vett részt, további 120 levélben vagy táviratilag jelezte hozzájárulását.

Közöljük a következőkben az értekezlet lefolyását:

Rupp Zsigmond az előkészítő-bizottság elnöke, annak az örömdetes meglepetésnek ad kifejezést, hogy daczára a rövid előkészületi időnek, oly váratlanul nagy számban látja egybegyűlve az ország minden részéről kedves kartársait, megnyitja az értekezletet és felkéri, hogy elnököt és tisztviselőket válasszon. Arra való tekintettel, hogy olyan kérdéssről lesz szó, mely elsősorban a vidéki kartársakat érdekli és melyben a temesvári közjegyzői kamara saját hatáskörében már ez ideig is nevezetes működést fejtett ki, a maga részéről elnökül dr. Plausich Mátyást, a temesvári közjegyzői kamara elnökét ajánlja. (Ált. helyeslés.)

Dr. Plausich Mátyás temesvári kir. közjegyző elfoglalván az elnöki széket, a jegyzőkönyv vezetésére dr. Jakab Géza ujpesti és dr. Róth Zsigmond félegyházai kir. közjegyzőket, hitelesítésére dr. Baranyai Béla pécsi és Zimányi Alajos budapesti kir. közjegyzőket kéri fel és a következőkép folytatja:

Mielőtt értekezletünk tulajdonképeni tárgyára térnénk, nem kerülhetem el, hogy kifejezést ne adjak azoknak az érzelmeknek, melyeket bennünk egy, a mai hivatalos lapban váratlanul megjelent legfelsőbb kézirat keltett. II. Rákóczi Ferencz fejedelem hamvainak hazaszállítása egy régi hő óhaja volt a nemzetnek. Hogy

ennek megvalósítását maga koronás királyunk veendi kezébe, azt álmainkban sem remélhettük. Most ezen történelmi esemény közvetlen benyomása alatt, lehetetlen bármely fontos feladatához hozzálátani mindennapos életünknek, anélkül, hogy előbb le ne számoltunk volna azokkal az érzelmekkel, melyek minden egyéb gondunk mellett ellentállhatatlan erővel ragadják meg lelkünket. Indítványozom, hogy a tisztelt Értekezlet jegyzőkönyvileg adjon kifejezést hazafias örömeinek ezen nagy történelmi jelentőségű esemény felett s együttal jegyzőkönyvileg örökítse meg a hódolatteljes tiszteletnek és hálás köszönetnek azon érzelmeit, melyeket Ő Felségének, koronás Királyunknak elhatározása minden magyar embernek lelkében keltett. (Elfogadjuk! Éljenzés.)

A tisztelt Értekezlet, mint látom javaslatomat elfogadja, minélfogva azt határozatképp kimondom.

Áttérünk ezután arra a tárgyra, amely miatt összegyűltünk. A községi jegyzők magánmunkálattai közjegyzői intézményünk fejlődésének legnevezetesebb akadályát képezik. Eddig ezt az akadályt ideiglenesnek tartottuk. Most azonban az a veszély fenyeget, hogy a községi jegyzők magánmunkálattai állandó intézménnyé válnak, ami ha megtörténnék, közjegyzőségünk kétségkívül a visszafejlődés lejtőjére jutna. Nem lehet fontosabb feladatunk, mint hogy minden tőlünk telhetőt elkövessünk arra nézve, hogy az illetékes köröket felvilágosítsuk, miszerint a tervbe vett intézkedés, amelyet különben semmiféle szempont sem javasol, közjegyzői intézményünkre a feloszlás kezdetét jelentené. Ne keressük és ne kutassuk most azt, hogy fellépésünk, kivált az ügy mostani szakában, midőn már egy, a képviselőház elé terjesztett törvényjavaslattal van dolgunk, bir-e kilátással a sikerre vagy nem, hanem teljesítsük azt, ami nekünk, mint közjegyzői intézményünk ezidőszerinti képviselőinek kötelességünk s amit lelkiismeretünk parancsol.

Jelentem a tisztelt Értekezletnek, hogy a tegnapi napon tartott előértekezlet egy határozati javaslatban állapodott meg; előterjesztésével és megokolásával az előértekezlet dr. Charmant Oszkár kartársunkat bizta meg, kinek evégből ezennel a szót átengedem.

Dr. Charmant Oszkár:

Tisztelt országos Értekezlet! Nekem az a feladatom, hogy előterjesszem a határozati javaslatot, melyet a községi jegyzők magánmunkálatainak kérdésében az előkészítő bizottság a tisztelt országos

értekezletnek elfogadásra ajánl és egyuttal megvilágítsam azokat a szempontokat, melyek a bizottságot a határozat megszövegezésénél vezették s melyek a bizottság nézete szerint a közjegyzői karnak a kérdéssel szemben állásfoglalását és jövőendő magatartását is irányítani alkalmasak.

Mielőtt azonban feladatomra térnék, egy dolgot tartok szükségesnek kiemelni és megállapítani. És pedig azt, hogy a közjegyzői kar nem a saját jószántából határozta reá magát, hogy a községi jegyzők magánmunkálatának ügyét a nyilvánosság elé vigye, hanem kényszerítve lett reá annak a törvényjavaslatnak egy rendelkezése által, melyet „A községi és körjegyzők, valamint a segédjegyzők illetményeinek szabályozása“ tárgyában a miniszterelnök ur ő nagyméltósága legutóbb a képviselőház elé terjesztett és még inkább azon kijelentések által, melyeket ugyancsak a miniszterelnök ur ő Nagyméltósága megelőzőleg az „Országos Jegyzői Egyesület“ egy küldöttsége előtt a jegyzői magánmunkálatokra vonatkozólag tett; kijelentések, melyek összevetve a szóban forgó törvényjavaslattal, nemcsak ez utóbbinak éppen kérdésünket érdeklő rendelkezéseit kommentáló, de a miniszterelnök ur ő Nagyméltóságának e kérdés jövőendő elrendezése dolgában szándékait is megvilágosító, programmszerű jelentőséggel bírnak.

A közjegyzői kar ezen törvényjavaslat és az érintett legilletékesebb helyről jövő kijelentések nélkül — mondom — nem szánta volna reá magát, hogy a jegyzői magánmunkálatok kérdésének megoldását sürgesse. Nem mintha a kérdést eléggé fontosnak, megoldását szükségesnek nem ismerné. Ellenkezőleg. A célravezető működésnek és élettelen fejlődésnek összes feltételei között a közjegyzői intézményre nézve egy sincs fontosabb, mint a jegyzői magánmunkálatok kérdésének kielégítő rendezése és pedig már azóta, hogy a közjegyzői intézmény életbeléptetve lett. És ennek a kérdésnek illetően jelentősége az idők folyamán nemhogy csökkent volna, hanem inkább napról-napra jobban kiélesedett.

Azonban a közjegyzői kart 30 év tapasztalatai türelemre és szerénységre tanították. Az intézmény életbeléptetése alkalmával azoknak a nagyarányú reformtörekvéseknek közepette, melyek jogszolgáltatásunkat egy csapással ki akarták emelni elmaradottságából, a vezérlő eszme intézményünket illetőleg kétségkívül az volt, hogy a perenkivüli jogszolgáltatás bizonyos ágai: az okiratszerkesztés és a perenkivüli képviselő, országszerte egy külön, evvel a hivatási

ággal foglalkozó és ezen belül az elméleti és gyakorlati szakképzettség legteljesebb mértékét megvalósító jogászi karra bizassék. Ez a vezérlő eszme a közjegyzői törvényben kifejezésre is jutott. Hanem, amit hazai reformtörekvéseink története annyiszor igazol, bekövetkezett itt is: a kivitelben ellankadt az erély, a törvény igazában végrehajtva nem lett. Valóságban a közjegyzőség azt a hatáskört, melynek kedvéért életbeléptetve lett, melyet a törvény számára odautalt, soha el nem foglalhatta. Már a karnak elenyészően csekély létszáma is lehetetlenné tette ezt, még ha nem is maradt volna el, aminthogy tényleg elmaradt, minden rendszabály, mely a községi jegyzők azonos körü működése miatt a közjegyzői törvényben lefektetett szándék megvalósításának legelemibb feltételét képezte. Így a közjegyzőség Magyarországon már életbeléptetésével abba a félszeg helyzetbe került, melyből azóta sem volt módja kiemelkedni, hogy igazi hivatását, azt, melyből a közre néző hasznosságai sarjadzanak, be nem tölthette, hanem e helyett egyéb, a bírósági hatáskörből neki átengedett teendőkkal kellett beérnie.

Ezt a félszeg helyzetét a közjegyzőség nagyon érezte mindig és nem is szűnt meg illő helyen és alkalmakkor arra untalan reámutatni, hogy ha a közjegyzői törvény életbe is van léptetve, a közjegyzői intézmény a maga egész gyakorlati jelentőségében Magyarországon meghonosítva még nincsen. De másrészt a közjegyzői kar belátta ennek a nehézségeit is. Belátta főképp, hogy addig, amíg a községi jegyzők javadalmazásuknak egy részét, — sok helyütt a legnagyobb részét, — éppen az okiratszerkesztésből és a perenkivüli képviselőből meritik, addig tehát, ameddig ez a voltaképpen tisztán igazságügyi kérdés egyuttal a közigazgatási szervezet legszélesebb, tehát legnehezebben megmozgatható rétegeinek létfenntartási kérdése is egyuttal: a kívánatos rendezést, kizárólag az igazságügyi igazgatás keretében nem várhatja, nem követelheti. A közjegyzői kar tehát ebben a kérdésben, — noha mielőbbi megoldásának szükségét napról-napra jobban éreznie kellett, — álláspontja és magatartásának zsinórmértéke gyanánt eddig nem a haladék nélküli radikális megoldást vallotta, hanem a lassu, fokozatos fejlődést, mely úgy az igazságügyi, mint az általános közigazgatási célszabályokat szem előtt tartva, a megoldást minden jogos érdek figyelembevételével kellőleg előkészíti és lépésről-lépésre megvalósítja. Ebben a felfogásban és magatartásban szinte vezető elvé domborodott ki a jelszó, hogy a saját hatáskörének kielégítő rendezését

is a közigazgatási reformtól várja és a községi jegyzők magánmunkálatainak kérdésében a statusquo megváltoztatását addig nem is sürgeti, amíg a közigazgatás szerves reformja meg nem indul, s amíg főleg annak keretén belül a községi jegyzők javadalmazásának kérdése is rendezve nem lesz.

Ezt a felfogást különben nemcsak a közjegyzői kar vallotta, hanem osztották azt az igazságügyi kormánynak mindenkori vezető-férfiai is, akik hogy magát a dolog érdemét, a perenkivüli jogszolgáltatás végleges berendezését illetőleg sem lehettek más felfogásban, mint abban, mely már a közjegyzői intézmény életbeléptetése által kifejezésre jutott, annak különös bizonyítgatását minden jogászember fölöslegesnek fogja tartani.

Ugylátszik azonban, tisztelt Országos Értekezlet, hogy a közjegyzői karnak a jegyzői magánmunkálatok kérdésében ezideig tanúsított mérsékletteljes magatartása, de az igazságügyi kormányoknak is várakozó és felfüggesztő magatartása egyaránt el voltak hibázva. A községi jegyzők javadalmazásának rendezése ugyanis korábban, mint várható volt és kiszakítva a közigazgatási reform egészéből, ténynyé vált. De a javadalmazás rendezésével egyidejűleg nemcsak hogy intézkedés nem történt a jegyzői magánmunkálatok kérdésének is rendezésére, hanem ellenkezőleg, a törvényben kifejezetten meg lett állapítva, hogy a jegyzőknek a magánmunkálatokból eredő jövedelme, tehát ebbeli hatásköre is, érintetlen marad. Ha ehhez a rendelkezéshez, mely már magában is aggályos, mert törvényes elismerésben részesíti a jegyzők ezen ügykörét, a mi eddig meg nem történt, — hozzávetjük a miniszterelnök ur Ö Nagyméltósága által már említett beszédében tett kijelentéseket, melyek szerint ő a községi jegyzők hivatását háromféleképp osztályozza: — állami közigazgatás, községi önkormányzat és magánkezelésű ügykör — és hozzátette (szó szerint), hogy ez a hármas hivatás vár a jegyzőkre a közigazgatás szerves reformja után is és hogy annak a reformban is ki kell domborodnia, akkor, tisztelt Országos Értekezlet, arra a megdöbbentő következtetésre kell jutnunk, hogy legilletékesebb helyen a községi jegyzők magánmunkálatait nem hogy fokozatosan megszüntetni, hanem ellenkezőleg, állandósítani, a magyar állami közigazgatásnak és a magyar jogszolgáltatásnak egy szerves intézményévé akarják tenni, egyenesen ellentétben avval, amit nemcsak mi, hanem az illetékes igazságügyi tényezők, minden képzett és felvilágosodott jogász, általában mindenki, akinek

európai értelemben vett haladásunk szivén fekszik, remélhetett és elvárhatott.

Ilyen körülmények között senki sem veheti rossz néven tisztelt Országos Értekezlet, hogyha a jegyzői magánmunkálatok kérdésében ez ideig tanúsított tartózkodásunkból kilépünk, sőt el kell ismerje mindenki, hogy csak kötelességet teljesítünk, kötelességünket azon intézmény iránt, melynek munkásai és képviselői vagyunk, — ha látván, miszerint legilletékesebb helyen visszafordítani akarják a fejlődésmenetnek azt a rendjét, melyet igazságügyünk ujjaalkotása óta, megszakításokkal ugyan, de eltérések nélkül követett, ha ezt látván, mondom, felvetjük a kérdést, hogy avval a közintézménnyel, mely ennek a fejlődésmenetnek következetes megtartásától reméli csak a maga befejezését, a közjegyzőséggel Magyarországon már most mi lesz?

Mert — és ezt különösen hangsúlyozzuk, sőt mint az egész mozgalomnak indító okát és célzatait is megvilágosító tételt állítjuk oda: a községi jegyzők magánmunkálati ügykörének kielégítő rendezésében mi a közjegyzői intézmény létkérdését látjuk. A jegyzői magánmunkálatok dolgában már a mostani — mindenki által ideiglenesnek és átmenetinek tartott állapot hatása a közjegyzőséget illetőleg abban nyilvánult, hogy a közjegyzői intézmény sem számban gyarapodni, sem működésében tért hódítani nem tudott. A magyar társadalom felületén maradt, behatolni annak mélyebb rétegeibe, lebocsátani gyökerét a magyar földbe, a köznépet szolgálni, annak szükségleteivel és eszmevilágával összerokonulni, — pedig erre van hivatva, ebben keresi és csak ebben találhatja meg jövődjét: erre nem volt képes. Nem is lehet erre képes egy 2—300 fej létszámú kar. Már most ha ezen ideiglenesnek nézett állapot állandósítva, véglegesítve lesz, akkor állandósítva és véglegesítve lesznek annak ezideig tapasztalt hatásai is és elmondhatjuk prófétaféleképp, hogy a közjegyzőséggel Magyarországon jövődje nem lesz, nem is lehet.

Minket tehát tisztelt Országos Értekezlet mozgalmunkban nem vezet holmi alacsony indulatokból táplálkozó versengés vágya. Mozgalmunk egyáltalán nem irányul a községi jegyzők tiszteletreméltó testülete ellen. Távol áll tőlünk különösen, hogy azt a jóakaratot, melylyel a kormányzat érdekeiket felkarolja, tőlük megirigyeljük. Ellenkezőleg, szívesen elismerjük, hogy erre a jóakaratra a községi jegyzők nemcsak állásuk fontosságánál fogva, mint az

államigazgatási gépezet egy nélkülözhetetlen alkatrésze, hanem társadalmi és nemzeti feladataiknál fogva is, már régen rászolgáltak és midőn ők az állami gondoskodásnak kiterjesztését és fokozását várják, csak azt keresik, ami őket joggal megilleti. A magánmunkálatok dolgában is valamint eddig sem sürgettük soha, hogy azok minden átmenet nélkül a községi jegyzők hatásköréből kivétesenek, ezuttal is csak az oly intézkedések mellőzését óhajtjuk, melyek jogszolgáltatási rendszerünk és közjegyzői intézményünk természetes fejlődésmenetének útját vághatnak. A fokozatos, céltudatos fejlesztést óhajtjuk és természetesnek, igazságosnak találjuk, hogy a mily arányban általa a községi jegyzők anyagi érdekei kárt szenvednének, olyan arányban ők a megfelelő módokon, az őket megillető kárpótlást is megkapják.

A kérdésnek anyagi oldalától is egészen el akarunk tekinteni, noha nagyon hálás feladat volna bizonyos összehasonlításokat tenni, annál is inkább, mert a nagyközönség még mindig hajlik arra, hogy a közjegyzők anyagi helyzetét aszerint a 30—40 állás szerint ítélje meg, mely az ország módosabb vidékein, főleg a népességi gócpontokon van elhelyezve és nem vesz tudomást róla, hogy a közjegyzői kar $\frac{1}{6}$ -öd részének helyzete a szerénynél is szerényebb. El akarunk tekinteni a kérdésnek anyagi oldalától épen azért, mert a jegyzői magánmunkálatok kérdését annyira összeforva látjuk egy szemünkben sokkal magasabb tekintettel: magának a közjegyzői intézménynek, mint olyannak a fönmaradásával, hogy az egyéni boldogulás kérdése e mellett ránk nézve egészen háttérbe szorul. És még egy más ok miatt is. Azt találjuk ugyanis, hogy amikor nyilvános hatáskörök elosztásáról van szó, akkor ebben egyes társadalmi osztályok anyagi érdeke döntő szempont egyáltalán nem lehet. Mert azok a hatáskörök nem egyes társadalmi osztályok fentartása kedvéért vannak, hanem azért, hogy valamely nemzeti közszükségletet szolgáljanak. És ha van anyagi szempont, amelynek mérlegelése az ilyen kérdésnél jogosult, az egyesegyedül azoknak a néposztályoknak érdeke lehet, amelyeknek teherviselési képességén az összes nyilvános hatáskörök anyagi feltételei nyugszanak.

Mikor tehát mi, amint már bekezdésemben hangsúlyoztam, nem a saját ötletünkből, hanem az ismert események által kényszerítve, a jegyzői magánmunkálatok kérdésében nyilvánosan állást foglalunk, akkor minden oda nem való szempont kikapcsolása mellett kizárólag azt akarjuk keresni: vannak-e közszempontok és

minők, amelyek a jegyzők magánmunkálati hatáskörének végleges fönntartását és intézményszerűvé tételét, mint a közigazgatási reform egy programpontját támogatják? vannak-e és minők, melyek ellenzik? S miután az ilyen intézkedés a szorosán vett közigazgatás mesgyéjén túl messze átnyul az igazságügyek terére is, magától meg van adva az a kettős keret, az igazságügyi és a közigazgatási szempontok kerete, amelyek közt birálatunknak mozognia kell.

Hogy azt a bő anyagot, mely a birálatra kínálkozik, ez alkalommal ki nem merithetem, az magától értődik. De talán nem utóljára szólunk ma ehhez a kérdéshez. A tisztelt Országos Értekezlet majd bölcsen ebben is határozni fog.

* * *

Hozzá akarván szólni a jegyzői magánmunkálatok kérdéseire, az első az, hogy ezen *magánmunkálatok mibenlétét és terjedelmét* állapítsuk meg. Evégből azon kell kezdenünk, hogy köztük jogi természetük szerint egy elválasztó vonalat húzzunk.

A magánmunkálatoknak egy nagy osztályát: községi bizonyítványok, illetőségi, vagyoni, erkölcsi, azonossági bizonyítványok, becsülevelek, adó- és értékbizonyítványok, igazolási jegyek cseléd- és munkáskönyvekhez, vázrajzok birtokfelosztási tervekhez, építkezési engedélyekhez, kataszteri birtokívek, adóbevallási ívek szerkesztése stb. sőt bizonyos kérvények készítése, katonai, anyakönyvi, adó, jövedék és egyéb igazgatási ügyekben — a soruknak itt végére járni nem lehet, külön szempont alá tartozóknak véljük, mint a telekkönyvi ügyekben való képviselést és a magánjogok terére tartozó okiratok szerkesztését általában. Amazoknak egy része szorosán összefügg a községi igazgatással, másrésze vagy a községi lakosság magánviszonyainak részletekbe menő ismeretét feltételezi, vagy egyéb elég nyomós okoknál fogva célszerűen másutt, mint a községben el nem intézhető. Célszerűségről szólok. Az elvi kérdést, hogy az elintézésre hivatott közeg éppen az igazgatás közege legyen olyan ügyekben is, melyekben az igazgatottak a maguk jogait épen az igazgatással szemben akarják érvényesíteni, itt nem érintem. Ma még nem vagyunk a haladásnak azon a pontján, hogy ez az elvi kérdés a gyakorlati élet szempontjából értékkel bírna. Másképen áll a dolog a telekkönyvi ügyekkel és az okiratszerkesztéssel. Az a körülmény, hogy telekkönyvi hatóság az országban csak 341 van, nagyközség és körjegyzőség 4533, kisközség 10473, puszták, telepek

és egyéb lakóhelyek 21821, egymagában elegendő ahhoz, hogy a telekkönyvi ügyeket még a célszerűség szempontja szerint is a községen belül való elintézés köréből kiemelje. Az okiratszerkesztést, amennyiben magánjogokat intéz, a szükséges szakképzettség helyezi egészen külön szempont alá.

Különböztetést kell tehát tennünk a közigazgatási természetű magánmunkálatok közt és azok közt, melyek jogszolgáltatási természetűek, illetőleg is az elfogadott terminológia szerint az u. n. perenkivüli jogszolgáltatás terére tartoznak. A megkülönböztetéshez, már ami az elválasztó vonal határozottságát illeti, tudjuk, hogy elméleti szempontból szó fér. Azon gyakorlati cél számára azonban, mely minket foglalkoztat, meg akarjuk tartani ezt a különbséget és így kiemeljük, hogy midőn mi a községi jegyzők magánmunkálati ügyköréről szólunk, mindig csak a perenkivüli jogszolgáltatás terére tartozó teendőket értjük, a többiekre vonatkozólag a községi jegyzők hatáskörét birálatunk nem érinti.

Történeti szempontból is kell egy különbséget tennünk. A városok tudvalevőleg a múltban partikuláris jogokkal éltek, ingatlan-forgalmuk nem volt megkötve, polgárainak szabad költözködési, szerzési, elidegenítési joguk volt, a városi tanács önálló igazságszolgáltatási hatáskörrel bírt, és a városi jegyző, ennek az igazságszolgáltatásnak a lelke, az okiratszerkesztés terén, ugyan a város pecsétje alatt, mint hiteles közeg működött; és ami fő, ebbeli hatásköre éppen a városi jogforgalom sokrétűsége és a birtokviszonyok korlátlanlansága miatt, a magánjogok egész skálájára kiterjedt. Ma a városi jegyzők magánmunkálati ügyköre, tudtommal egyes kivételektől eltekintve, nem jelentékeny; a városi jegyzők száma (215) a községi jegyzőkéhez képest (körülbelül 4800) csekély. A fizetésrendezés a városi jegyzőkre ki sem terjed.

Máskép áll a dolog a községi, vagy amint abban az időben nevezték, a falusi jegyzővel. A falu népe, a parasztság, földjével nem rendelkezett, mert annak a földesur volt a tulajdonosa, szerzési, elidegenítési képessége csak ingóságaira terjedt ki, ipar és kereskedelem a falu forgalmát nem élénkítették. Így a falusi jegyző magánmunkálati ügyköre hajdanában a lehető legszűkebb korlátok közé szorult. Kezem ügyébe esik „Tekintetes Nemes Bihar Vármegye Helységek Nótáriusainak számára készült instructio“ Bihar vármegye 1815 évi Deczember 14-én tartott közgyűléséből. Barta László közli „A községjegyzői intézmény története Magyarországon“ című derék

munkájában. Ezen instructio — ma szabályrendeletnek neveznök — négyféleképen osztályozza a Helység Nótáriusainak kötelességeit; melyek: I. A felsőség és a Nemes Vármegye rendelkezésének teljesítése, II. A földesuraság szolgálatjának előmozdítására tartozók. III. A Helységben való jó rendtartást illetők és végül IV. A lakosok különös dolgainak elintézése. Ezek a mai magánmunkálatok. Kiterjedtek pedig ezek akkor, mint az 56-ik szakaszban megállapított díjszabályzatból kitűnik: Instantia írásra, Contractus írásra, már t. i. azon ügyekben, melyek iránt a falu lakosának szerződési joga volt, — részletezve a contractusok nincsenek, — Testamentum írásra, Passusok, és Marhapassusok kiadása, — a Mészárszékbe levágott Marha megnézése és inprotocollációja, — Adtestatumok, a Comunitás pecsétje alatt, és Vásárcédulák kiadására. Ebben a szűk ügykörben mozogtak akkorában a falusi jegyzők magánmunkálatai.

A falusi, illetve most már községi jegyzőnek magánmunkálati hatásköre, bár szerény alapjai, nem tagadható, messze visszanyulnak, igazában az ősiség eltörlésétől és az osztrák polgári törvénykönyv és a telekkönyvi rendtartás behozatalától kelteződik, mely utóbbiak a magánokiratot, mint szerzési instrumentumot először honosították meg jogéletünkben. Az osztrák adminisztráció ugyan, nem ok nélkül, az új rend létesítette új szükségletekről is gondoskodni kívánt, midőn az okiratszerző hatáskör avatott ellátása kedvéért a közjegyzőséget is behozta. Ez azonban, mint tudjuk, csakhamar eltöröltetett, míg az osztrák telekkönyvi és ingatlanforgalmi jog meghagyatott, a minek egyik következménye az is volt, hogy az okiratszerző és perenkivüli képviselői hatáskör gazdátlanul maradt egészen addig, míg 1874-ben a magyar közjegyzőség életbeléptetésével új titulárist kapott — in partibus infidelium.

Hogy mivé fejlődött a községi jegyzők magánmunkálati hatásköre ezen aránylag rövid néhány évtized alatt, arról hiteles tájékoztatást nyújtanak a belügyminiszteri utasítás alapján (rendeletszám 126.000/900) többé-kevésbé egyöntetűen szerkesztett megyei szabályrendeletek. A szerződések rovatában ott találjuk: a szolgálati, adás-vételi, csere-, vállalkozási, bérleti, haszonbéri, ingatlan-vagyonközösség megszüntetési, életjáradéki és ajándékozási szerződéseket és osztályegyezségeket minden értékhatár nélkül; a végrendeleteket, adósleveleket, kötelezettség fennállását vagy megszűnését elismerő egyéb nyilatkozatokat, egyezségeket, engedményeket, utalványokat, meghatalmazásokat, nyugtákat és egy általánosító kitételrel minden

egyéb egyoldalú akaratnyilvánítást tartalmazó okiratokat. A kérvények rovatában, eltekintve a nagyszámu közigazgatási természetűektől, ott találjuk: a tulajdonjog bekebelezésére, átíratására, zálogjog bekebelezésére és törlésére vonatkozó kérvényeket, örökösödés-hirdetményi eljárás megindítása és hagyományi bizonyítvány kiadása iránti folyamodványokat, és ismét általánosítva: más beadványokat és kérvényeket, nemkülönbön felebbviteleket. Sőt ott szerepelnek a másolatok, aláírások hitelesítése, okmányok hitelesítése stb. Kivéve egyáltalán semmi nincs. Csak némely szabályrendeletben találunk utasítást arra, hogy a kir. közjegyzőknek fentartott szerződések készítésétől a községi jegyző tartózkodjék. Azonban éppen e részben a kartársaink által beküldött adatok arról világosítanak fel, hogy a jegyzők országszerte házaspárok közötti szerződések is készítenek, vagy úgy, hogy a felek házastársi minőségét az okiratban elhallgatják, vagy úgy, hogy az ingatlant előbb egy közvetítő harmadikra ruháztatják át. Nem helyezünk különben itt erre súlyt. Feltesszük, hogy az ilyen visszaélés kivételes. Mődi is megvan, hogy eleje vétessék. Azon a tényen, mely bennünket foglalkoztat, hogy t. i. az okiratszerkesztés egész terjedelmében hatóságilag a községi jegyzők hatáskörébe van utalva, a házaspárok közötti szerződések kis csoportja bár kivétessék is, nem tesz változást.

Ha ezután azt keressük, hogy mekkora forgalmat valósítanak meg a községi jegyzők a perenkívüli jogszolgáltatás terén, melyet mint látjuk, a közigazgatási hatóságok előttük egész kiterjedésében megnyitottak, — valóban fel lehetne vetni a kérdést, hogy miféle államberendezési elvnel fogva rendelkezik a közigazgatás az igazságügyi mesgyék között — akkor igazán megdöbbenő felfedezésre jutunk. Gondunk volt rá, hogy a kérdésbe a legszélesebb alapon eszközölt adatgyűjtés útján némi világosságot hozzunk. Az adatok egyenként is nagyon érdekesek. Néhányat ime csak találomra kiragadok: A székelykereszturi kir. Járásbirósághoz mint telekkönyvi hatósághoz évenként átlag 6200 ügy érkezik iktatóra. Ezen számból a végrehajtási és hagyatéki ügyek száma átlag 3000; az ügyletek összes száma 3200. Ezen számban a közjegyző 68 beadvánnyal szerepel, az ügyvédek 130-al, több mint 3000 a községi jegyzőkre esik és a zugirászokra is. A gyönki adóhivatalnál ez év első negyedében az „A“ sorkönyv 800 számot ért el. Ebben van 70 hagyaték, 20 olyan jogügylet, melyet ügyvéd és közjegyző mutatott be, a többi jórészt a jegyzők által bemutatott szerződések. A

szilágy-csehi járásban van olyan jegyző, aki átlag 100 telekkönyvi beadványt készít egy hónapban. Egy másik közjegyző, akinek kerülete 4 községet számlál, 20478 lélekkel, az igazságügyi miniszterhez fordul áthelyezés végett, mert irodájának ügyforgalma megélhetését nem biztosítja, felkéri a telekkönyvi igazgatót, hogy folyamodása támogatására szolgáló hiteles adatokat rendelkezésére adja, amit ez utóbbi megcselekszik. Ezen adatok szerint a szóbanforgó telekkönyvi hatósághoz évenként 800—1000 birtokváltozást tárgyazó kérvény érkezik be, ezek közül ügyvédek és közjegyzőtől együttesen $\frac{1}{4}$ rész, a többi $\frac{3}{4}$ a községi jegyzőktől származik. A hódásághi kir. Járásbirósághoz mint tlkvi hatósághoz 1903-ban benyújtott 1643 kérvény közül magánféltől származott 19, közjegyzőtől 64, ügyvédtől 196, takarékpénztári és segélyszövetkezeti könyvelőktől 244, községi jegyzőktől 1120. A kőrösbányai kir. Járásbiróság mint tlkvi hatóság 1900-tól 1903-ig 4 év alatt összesen 36252 beadványt iktatott; ebből $\frac{2}{3}$ rész, tehát 24252 szám tabuláris ügy. Esett pedig ezen számból 4 év alatt az ottani közjegyzőre 247 drb; a járásbiróság területén levő 5 ügyvédre 4 év alatt 1000 drb; marad 23007 darab a területhez tartozó 11 községi jegyzőre, vagyis egyenként 2010 darab, tehát évenként egyre 503 darab. A marosillyei kir. Járásbirósághoz mint tlkvi hatósághoz 1903-ban érkezett tulajdonjog-bekebelezési kérvény közül ügyvéd készített 28-at, a közjegyző 109-et, a jegyzők 1244-et. A szeghalmi kir. közjegyző beküldötte a járásában 1898-tól 1903 év végéig letárgyalt hagyatékokban előfordult közjegyzői okiratba foglalt és magánalakú végrendeleteknek jegyzékét, mely utóbbiakat kizárólag a községi jegyzők készítették. E jegyzék azt igazolja, hogy a szóbanforgó hat évben belül a közjegyző által készített 17 végrendelettel szemben 288 községi jegyző által készített végrendelet áll. Ismételjük, hogy ezeket az adatokat csak találomra ragadtuk ki az egész gyűjteményből, melynek rendszeres feldolgozása több időt veendő igénybe, semmint eddig rendelkezésünkre állott.

Az összképet mindazonáltal hozzávetőleg már is meg lehet állapítani és ez nem kevésbé tanulságos, mint az egyes adatok. Azt mutatja ugyanis ez az összkép, hogy az egész telekkönyvi ügyforgalomnak az országban helyenként 75%-a, de a legtöbb helyen 90—95%-a, sőt egyes helyeken még ennél is több a jegyzők beadványain bonyolul le.

Megerősíti ezt az eredményt az Országos Statisztikai Évkönyv

kimutatásának és a Közjegyzői Kamarák hivatalos ügyforgalomkimutatásának egybevetése. Eszerint az összes birtokváltozások száma 1902-ben Magyarországon 514,095 volt; leszámítva a végrehajtáson és halálesen következőket, marad szerződésen alapuló birtokváltozás 364,547, melyeknek összes pénzértéke 455.672,000 korona; egynek átlagos értéke pedig 1250 korona. Közjegyzők készítettek pedig ugyanazon évben az egész országban 24,890 vagyonátruházási szerződést; tehát az összes birtokváltozások 6·8%-ment közjegyző kezén keresztül. Valójában még kevesebb, mert közjegyzők ügyforgalmi kimutatása nem különböztet ingó és ingatlan vagyonátruházás között s így a fenti számból még az ingatlanátruházások fejében egy bizonyos százalék levonandó.

Telekkönyvi birtoktest megterhelés volt ugyanazon évben, az egész országban, eltekintve a végrehajtás útján való bekebelezésektől és a hagyatéki átszolgáltatásoktól, csupán szerződéses alapon 300,017, összesen 548.954,000 korona értékben. A közjegyzők pedig felvettek ugyanazon évben az egész országban 12,879 kötelezvényt, tehát 4·2%-át az összforgalomnak. És ebből is levonandó egy bizonyos százalék, mert a közjegyzői ügyforgalmi kimutatások ismét nem különböztetnek bekebelezésre kerülő és bekebelezésre nem kerülő kötelezvények között.

Telekkönyvi beadványt az Országos Statisztikai Évkönyv ugyanazon évről 2.451,458-at mutat ki, amely számban a telekkönyvi perek és a végrehajtási ügyek befoglalva nincsenek. A közjegyzők ügyforgalmi kimutatása pedig 44,805 beadványról számol tehát 1·8%-ról, mely számban azonban mindennemű beadvány nemcsak a telekkönyviek, befoglalják.

Ezeknek a hiteles adatoknak egybevetéséből és összegezéséből levonhatjuk azt a következtetést és felállíthatjuk eredmény gyanúban — anélkül, hogy bárkinek ellentmondásától tartanunk kellene — *azt a kétségtelen valóságu tételt, hogy Magyarországon ezidőszerű a perenkivüli jogszolgáltatás a községi jegyzők irodáiban összpontosul; a községi jegyzők a perenkivüli jogszolgáltatásnak ugyan megfelelő szakképzettség és felelősség, tehát hivatottság nélküli, de mégis hivatásszerű közegei. Azok, akiknek a törvény megfelelő szakképzettség megkövetelésével és felelősségüknek is szabályozásával hivatottságát biztosítja, magához a hivatáshoz közük annyi, mint semmi nincs.*

Nem oszthatjuk azoknak a nézetét, akik a községi jegyzők

nek a perenkivüli jogszolgáltatás terére tartozó ügyködését egyenesen zugirászatnak minősítik. És pedig azért nem, mert a zugirászat fogalmában nem a szakképzettség, hanem a jogszerűségnek a hiánya a döntő. Ügyködésük jogszerűsége mellett pedig a községi jegyzők nemcsak bizonyos történeti hagyományokra, tehát szokásjogi alapra, hanem érvényben álló hatósági szabályrendeletekre, mint kétségtelen jogforrásra is hivatkozhatnak. A jogszerűség dolgában különben a kir. Curia judikaturája is mellettük szól. De annyi bizonyos, hogyha a községi jegyzők ügyködése nem is zugirászat, a zugirászatnak az országban elharapódzására nagy befolyással volt. Nemcsak hogy a vidéki zugirászok nagy számban a jegyzők irodáiból kerülnek ki, hanem főképp az a mindennapos tapasztalat, hogy a törvényes hivatottság és szakképzettség mit sem nyom, hogy azoknak hiánya nem hogy akadályul szolgálna, de sőt a hatóságok támogatását és a tényleges sikert is a maga oldalán látja, ez adja meg a zugirászoknak működésükhöz a legnagyobb bátorságot, hogy ne mondjam az erkölcsi alapot.

De, tisztelt Országos Értekezlet, az a körülmény, hogy a községi jegyzőknek perenkivüli ügyködése többé-kevésbé jogszerű-e, egyáltalán nem jöhet számba akkor, midőn az a kérdés, hogy ez az ügyködés újabb törvényes biztosítékokkal körülvétezzék-e és mint igazgatási rendszerünk egyik intézménye, jövőben fentartassék-e vagy nem? Ebben a kérdésben csak az lehet a döntő, hogy a községi jegyzőknek ez a működése célszerű-e? hasznos-e? szükséges-e még, immár haladottabb viszonyaink között?

Erre a kérdésre pedig csak egy felelet lehetséges, hogy a községi jegyzőknek perenkivüli ügyködésére mai viszonyaink között többé szükség nincsen, hogy az nemcsak célszerűtlen, hanem egyenesen káros, akár az igazságügynek, akár a közigazgatásnak feladatai szempontjából tekintsük is azt.

* * *

Annak az igazolására, hogy a jegyzők perenkivüli ügyködése *igazságügyi szempontból* tarthatatlan, elegendő voltaképp ennek az ügyködésnek arra az egy hatására utalni, hogy a közjegyzői intézményt fejlődésében gátolja, jövőjét aláássa.

Már a közjegyzői törvény országgyűlési tárgyalása alkalmával, 30 év előtt, hirneves jogászok az ellenzéki oldalon figyelmeztették az igazságügyi tárcza akkori vezetőjét, hogy a közjegyzői törvény-

nek a jegyzők azonoskörű működése mellett nem lesz foganatja. Akkor az volt a válasz, és ezt azóta is volt alkalmunk hallani, hogy a közjegyzői intézmény magától utat fog törni magának, a saját sulyánál fogva ki fogja magának vivni az őt megillető helyet. Hogy a kir. közjegyzők egyetemi műveltsége, szellemi és erkölcsi fölénye, a közjegyzői okiratok nagyobb értéke, olyan tényezők lesznek, melyek hatása alatt a közönség kétségkívül oda fogja hagyni a községi jegyzők irodáit. Nos, a lefolyt 30 év tapasztalatai erre a derék optimizmusra alaposan ráczáfoltak. A közjegyzői irodák ügyforgalma az okiratszerkesztés és beadvány-készítés terén a szervezés óta, az országos forgalomnak állandóan azon bizonyos csekély százaléka körül forgott, melyre már az imént rámutattunk. Nevezetes emelkedő irányzat nem volt tapasztalható soha, az utóbbi évek inkább folytonos sülyedést mutatnak. Ez azt bizonyítja, hogy a közjegyzői irodáknak volt egy bizonyos vonzókéességük a közvetlen környezetre, de ezen túl ez a vonzókéesség nem volt elegendő ahhoz, hogy azokat az erőket leküzdje, melyek a jegyzői irodák ügyforgalmának fentartása érdekében érvényesültek.

Ki akartuk deríteni, hogy ezek az erők miben állanak? minek köszönhetik a jegyzők azt, hogy ügyforgalmuk óriási fölényét 30 év óta nem csak állandóan megtartani, hanem ez utóbbi években még fokozni is tudták. A válaszok, melyeket eziránt feltett kérdéseinkre az ország minden részéből kaptunk, kivétel nélküli egyhangúsággal a jegyzők kezeiben összpontosuló közigazgatási hatalomra utalnak, mint ennek a tünetnek az okára. Nem akarjuk itt a velünk közölt adatokat részletesen ismertetni. Sőt szándékkal elhallgatjuk a rábeszélésnek, visszariasztásnak, megfélemlítésnek, megtorlásnak, erkölcsi kényszernek, stb. stb. azokat az eszközeit, melyeket adataink szerint egyes esetekben a községi jegyzők alkalmaztak, hogy a községbelieket irodáik számára megtartsák. Sőt tovább megyünk, mi ezeket az eseteket visszaéléseknek minősítjük, melyek egy több ezer tagból álló testületben végre is elkerülhetetlenek, melyek a testületre magára nem jellemzők, melyeket a testületnek betudni nem lehet.

Azonban ezekre a kényszereszközökre a jegyzőknek szükségük sincsen. Ha csak az akarat meg van bennük, hogy a magánmunkálati ügykörben kínálózó jövedelmet kiaknázzák, akkor anélkül, hogy igénybe vennék, anélkül, hogy reáutalnának a mögöttük álló közigazgatási hatalomra, egymagában az a tény, hogy ez a hatalom

mögöttük áll, minden szándékos kérkedésük vagy ténykedésük nélkül olyan nyomatókat ad kereseti törekvésüknek, hogy avval magánemberek, akár ügyvédek, akár közjegyzők, a versenyt felvenni nem képesek.

Ehhez a nagy morális erőhöz, melylyel az állam a jegyzői irodák magánfogalmának érdekeit, már akár akarva, akár akaratlanul támogatja, hozzájárul az állam materiális segédkezése is. Hiszen ez sem közvetlen, de azért nem kevésbé érezhető. Az állam tisztességes létminimumot biztosít a jegyzőknek, nagyobb, mint Bajorország a maga közjegyzőinek, segédszemélyzetet bocsát a jegyzők rendelkezésére, hivatalos helyiségükről, irodai szükségleteikről, fűtésről, világításról gondoskodik stb., egyszóval az állam, és persze a község is, az iroda teljes létesítési kiadásait, az u. n. regiet magára vállalja és így felszerelve, minden fentartási és létküzdelmi gondot a vállairól levéve, odaállítja a jegyzőt és felhatalmazza, hogy a versenyt a közjegyzővel felvegye, akit semmivel sem támogat, akitől nagy elméleti készültséget, hosszú gyakorlati időt, tehát nagy tőkebefektetést kíván, akit keresménye után meg is adóztat stb. Nem lehet csodálkozni az eredményen, mely abban a bizonyos 95%-ban 5% ellenében nyilvánul meg.

És a jövőben ez a helyzet a közjegyzőkre nézve okvetlenül még rosszabbodni fog. Egyrészt a jegyzők kezén lévő igazgatási hatalom, az igazgatási teendők folytonos szaporodásával mindinkább növekedni fog, másrészt e jegyzői kar mindinkább megtelik fiatalabb elemekkel, akik a jegyzői tanfolyamokon már bizonyos jogi oktatásban részesültek, ami ugyan kevés ahhoz, hogy valamire való tudást elsajátítsanak, de fokozni fogja bennük azt a hitet, hogy a magánmunkálati ügykörre, melyre az állam őket különösen előkészítette, jogosan igényt tarthatnak. A magánmunkálatoknak megyei és ujabban belügyminiszteri szabályozása már is érezteti illetén hatását. Ha ez után hozzájön még a törvény a magánmunkálati ügykörnek szerves beillesztése a reformált közigazgatásba, akkor a következésképpen kétséges nem lehet. A közjegyző okiratszerző hatásköre még arról a kis körről is vissza fog szorulni, melyen lábát megvetette, vissza fog szorulni teljesen a városokra, ahol azt ügyvédkartársaival kell megosztania; a vidéki közjegyzők, a kar $\frac{4}{5}$ -öd része pedig hagyatékot fog tárgyalni de ezekből is csak azokat, melyekben kiskorúak vannak érdekelve, és persze még az ingyenekeket, mert a többit hirdetményes eljárás útján már most is a községi jegyzők monopolizálják.

Ez pedig már nem lesz közjegyzőség. A közjegyzőség az okiratszerkesztésben fekszik, ha ez a hatásköre nincs meg, pusztán a név diszéért az intézményt fõntartani valóban fölösleges lesz.

Már most ha ez a jövõ beáll — és amennyiben a jegyzõk okiratszerzõ hatásköre nem, mint ezideig hittük, átmeneti állapot, hanem arra van szánva, hogy állandó maradjon, akkor ne is beszéljünk jövõrõl, hanem beszéljünk inkább a jelenrõl, mert ebben a jövõben 95% erejéig már is benn vagyunk, — akkor államigazgatásunk igazságszolgáltatása szempontjából egy alternatíva élékerül. Vagy fokozni fogja azokat az igényeket, melyeket a jegyzõk jogászai készsége iránt támaszt, vagy nem.

Ha nem — és ez a mai napok története — akkor a perenkívüli jogszolgáltatás legfontosabb ágairól polgárai számára nagyon rosszul gondoskodott. Aki azt állítja, vagy azt hiszi, hogy a jegyzõk jogi készsége elegendõ ahhoz, hogy a magánmunkálati ügykört jól ellássák, az vagy nagyon könnyelmû, vagy maga is nagyon tudatlan. A perenkívüli jogszolgáltatásnak, fõképp az okiratszerzésnek jelentõségét egy jól szervezett igazságszolgáltatás szempontjából tulbecsülni alig lehet. Jól szervezett perenkívüli jogszolgáltatás elsõ föltétele a jól szervezett igazságügynek. Szakértõ jogi tanács, kifogástalan okiratok, annyit jelentenek, mint megelőzött perek, vagy gyors és sima lefolyású perek. Hogyha a jegyzõk jogi készsége elegendõ, akkor kérjük, mért követel az állam a közjegyzõktõl ugyanazon munkakör ellátására egyetemi jogi tanfolyamot, tudori fokot, ügyvédi vizsgát és elõkészítõ gyakorlatban töltött éveket?

Az igazság az, hogy a jegyzõk ahhoz a munkakörhöz, melyre az állam õket feljogosítja, nem értenek, nem is érthetnek. És mindig kevésbé fognak érteni, mert a törvények száma mindig nagyobb, az életviszonyok mindig bonyolultabbak és a jogtudomány mindig nehezebb disciplina lesz. Adatgyûjtésünk alapján a jegyzõk jogászai készségének elégtelen voltát megdöbbenõen igazoló esetek egész tárházát bocsáthatjuk az érdeklõdõk rendelkezésére. Egyet hozunk fel csak példaképpen. A kőrösbányai kir. közjegyzõ kerületébõl az utolsó három évrõl községi jegyzõk által készített nem kevesebb mint 27 végrendelet és 25 vagyonátruházási szerzõdésrõl küldött kimutatást, melyek mind alaki hiba miatt alappal megtámadva és illetve érvénytelenítve lettek. A kimutatás fel van szerelve a eredeti perre utasító végzésekkel, melyek szinte sablonszerûen

ismétlik, hogy az illetõ végrendelet, örökösödési szerzõdés, ajándékozási szerzõdés stb. a törvényszabta alaki kellékekkel nem bír. Itt is ismételjük, hogy ezt a példát csak taláalomra ragadtuk ki, mert a kartársaink által beküldött adatok, nagy mennyiségük miatt, a rendelkezésünkre álló idõ alatt feldolgozhatók még nem voltak.

Megengedjük, hogy a blankettáris munkát a jegyzõ is el tudja végezni, megengedjük, hogy akad jegyzõ, a ki még nehezebb feladatokkal is megbirkózik. De az ilyen egyrészt szükségképpen kivétel, másrészt hogy a jegyzõ általában nagyobb feladatok elõtt áll, mint az egyszerû blankettáris munka, azt éppen a magánmunkálati szabályrendeletekben felsorolt minden fajú és a legbonyolultabb jogviszonyokkal foglalkozó ügyletek hosszú sora igazolja. Hajdanában a jegyzõ kevesebb és egyszerûbb feladatok elõtt állt, de ma annak, a ki a szabályrendeletekben felkarolt jogászai feladatoknak lelkiismeretesen meg akar felelni, ugyanazzal a jogi képzettséggel kell bírnia, mint az ügyvédnek, vagy a kir. közjegyzõnek.

Hallottunk azonban olyanoktól, akik ezen megfontolások elõl el nem zárkoznak, egy érvet, a jegyzõk magánmunkálati ügykörének fõntartása érdekében, melyet lehetetlen másképp, mint frivolnak neveznünk. Az illetõk ugyanis a legnagyobb jóhiszemûséggel azt vitatják, hogy a kisebb értékû ügyeknek, általában a falusi nép jogügyeinek elintézésére a jegyzõk tudása teljesen elegendõ. Az ilyen felfogást ma, mikor az állam szociális feladatairól a nézetek mindinkább tisztulni és megállapodni kezdenek, nem volna szabad hangoztatni. Elõször is a kisembernek a maga 100 koronás ügylete van olyan fontos, mint a magasabb társadalmi osztályhoz tartozónak 1000, vagy 100,000 koronás ügye. Sõt merjük mondani, hogy összességükben az államra nézve amazok a fontosabbak. Másodszor a tehetõs maga láthat utána ügyeinek és ha rászorul, ért is hozzá, meg is teheti, hogy a javából válasszon magának jogi tanácsadót, nem kell avval beérnie, akit az állam ad a kezeügyére. A falusi emberrel szemben az államnak a kötelessége, hogy amit neki ad, éppen ebben a dologban a javából legyen. A feladat csak az, hogy a falusi nép apró ügyeinek ellátása aránytalan költséget ne okozzon. Ez a kivétel kérdése és éppen nem tartozik a nehéz problémák közé. Bizonyosság reá az örökösödési eljárás, melyben a közjegyzõ a 200 koronán aluli hagyatékot ingyen tárgyalja.

Minden tehát arra fogja kényszeríteni a kormányzatot, mihelyt az u. n. magánmunkálati ügykör véglegesen és intézményszerűen akarja a jegyzők hatáskörébe utalni, hogy az alternatíva másik ágára határozza magát és a jegyzők számára teljes, szakszerű, jogi készültséget tegyen majd kötelezővé. Ilyen módon aztán kerülő úton újból életbe léptetendi a közjegyzőséget, avval a nevezetes különbséggel, hogy ezek a közjegyzők egyuttal közigazgatási tisztviselők is lesznek. Két, természet és célzatok szerint egymástól egészen elütő hatáskör fog kezeikben összpontosulni: a jogszolgáltatási keretű magánképviselő és az igazgatási hatalmak gyakorlatában jelentkező állami képviselő. Egyszóval ebben az esetben a modern államberendezésnek azt a sarkalatos elvét, mely a jogszolgáltatásnak a közigazgatástól való elválasztását hirdeti s a mely helyesen nem szorítkozhatik a peres jogszolgáltatásra, hanem végig kell, hogy menjen a jogszolgáltatásnak a pert megelőző szakaszain is, a mi állami berendezésünk nem valósítandotta meg. Hiszen a perenkívüli jogszolgáltatás egyes ágait nézve, okiratszerzés, stb., épen a jegyzők magánmunkálati hatásköre miatt, de facto a mai állapot is ez. Csakhogy eddig ezt a mai állapotot befejezetlen haladásunk egy átmeneti szakának néztük, melyből idővel kikászolódnunk akartunk, de azt nem hittük, hogy benne örökre meg kell rögzenünk.

Ezen a ponton lesz helyénvaló, hogy kérdésünket már most a *közigazgatási és általánosabb politikai szempontokból* törekedjünk megvilágítani.

* * *

Ami legelőször szemünkbe ötlük, ha a kérdést erről az oldalról nézzük, az az óriási munkahalmaz, melyet, nem is szólva az önkormányzati teendőkről, egyedül az állami igazgatás ellátása is a községi jegyzők vállaira ró. Azt hiszem, legilletékesebb forrásból merítünk, ha magukat a jegyzőket kérdezzük meg, igazgatási munkakörük terjedelme felől. Dr. Balog Arnold „A községi jegyzők magánmunkálatairól“ tartott és nyomtatásban is megjelent (Budapest, 1904. Márkus Samunál) nagyérdekű előadásában egész gyűjteményét közli az idevágó, jegyzői körökből eredő nyilatkozatoknak. Innen merítem a következő szemelvényeket:

A sopronmegyei jegyzői egyesület beadványában (Magyar Hírlap 1903. szept. 3.) azt mondja, hogy „a jegyzőktől kívánt

munka felében, harmadában sem végezhető“. A somogymegyei jegyzőegyesület a vármegyéhez intézett beadványában (Magyar Hírlap 1903. jul. 21.) azt mondja, hogy „a jegyző alig foglalkozik magánügyködéssel, mert a reá bizott nagy feladatoknak kötelességszerű teljesítése egész idejét leköti“. A jegyzők határidő-naptárában azt panaszolja a szerkesztő, hogy „az állami teendők arra sem hagynak időt a jegyzőnek, hogy a községi törvényben felsorolt teendőknek egy harmadrészt elvégezze.“ A sopronmegyei jegyzőegyesület kimutatja, hogy 1750 lelket számláló három községből alakult, tehát kis körjegyzőség ügyeinek elvégzése egy évben legalább 6037 órát vesz igénybe, és ha naponként tíz munkaórát veszünk, még mindig marad 2882 óra, vagyis 288 napi munkára nem futja az idő (Községi Közlöny 1903. márcz. 22.) A nagykátai járási jegyzők Pestmegyéhez intézett emlékiratukban így irnak: „A jegyző magánmunkát csak úgy végezhet, ha hivatalos teendői megengedik, de a hivatalos teendők bizony ezt csak elvétve engedik meg.“ (Községi Közlöny 1903. jan. 11.) A szilágymegyei jegyzők emlékirata kifejti, hogy a jegyző nem ér rá magánügyködéssel foglalkozni, mert a terhére bizott nagy feladatok egész idejét lekötik (Községi Közlöny 1903. április 5.) stb., stb.

Ezek a vallomások különben újat nem mondanak. Régóta ismert, köztudomású tény, hogy a jegyzők igazgatási teendőkkel tülön-tül vannak halmozva. Csakhogy az e miatt való panasznak nem az adja meg a jogosultságát, hogy az igazgatási munkahalmaz a magánügyködéésre elegendő időt nem hágy, hogy miatta a jegyző „nemesebb értelemben vett élethivatásának meg nem felelhet“ mint egy jegyző mondja (i. m. 11. l.) És a következtetés ezekből a panaszokból helyesen nem oda vezet, hogy az igazgatási teendők a magánmunkálati ügykör érdekében megszoríttassanak, hanem oda, hogy elsősorban az az ügykör szoríttassék meg, vagy küszöböltessék ki, mely a jegyzőket hivatalos feladataiknak teljesítésében gátolja. Az igazgatási teendők megszorítását, vagy helyesebb beosztását követelni jogosult lehet, de csak akkor, ha a hivatalos feladatok halmaza minden mellékfoglalkozás kiküszöbölése után is túlhaladná azt a mértéket, melyet egy köztisztviselő munkabírásától méltányosan elvárni lehet. És hogyha a községi jegyzők magánmunkálatait szabályzó 126.000/902. sz. belügyminiszteri rendelet valósággal alkalmazni akarta volna azt az elvet, melyből a szabályozásnál kiindul, hogy t. i. a községi jegyzőknek a magánügyködés

csak annyiban engedhető meg, a mennyiben „az őket hivatalos kötelességük teljesítésében nem akadályozza“, akkor minden szabályozás elejtésével egyenesen a magánmunkálatok eltiltását kellett volna kimondania.

Azonban t. Értekezlet az a körülmény, hogy a községi jegyzők igazgatási teendőik mellett magánügyködéssel idő szüke miatt nem foglalkozhatnak, csak egy gyakorlati oldalát érinti a kérdésnek, melyet a maga általánosságában a közigazgatási politikának egy minden modern államban elfogadott és megvalósított alapvető elve régen eldöntött már. Azt az elvet értem, hogy a közszolgálatnak kizárólagosnak kell lenni, hogy a mellékfoglalkozás, főképp a mellékkereset a közszolgálatnak nemcsak gyakorlati céljait hátráltatja, de annak belső természetével sem fér meg. Jó közszolgálat, jó közigazgatás az olyan nem lehet, mely a mellékkeresetet megtűri. Az olyan pedig, mely a mellékkeresetet intézményszerűen befogadja, sőt a köztisztviselő javadalmazását, bárcsak részben is, a mellékkeresetre alapítja, az a közigazgatás még avval az ambícióval sem bír, hogy jó legyen.

Ha a jegyzőknek a magánkereset is meg van engedve, akkor csak emberi dolog, hogy idejük és munkaerejük javarészt annak szentelik, miután a magánkeresetből várható jövedelem a reáfordított idő és munkához képest fokozható, a hivatalos fizetés pedig nem. A közigazgatási teendők kisebb-nagyobb foku elhanyagolása szükséges következménye a magánmunkálati ügykör által adott kereseti lehetőségeknek. Nemcsak, hanem ezek a lehetőségek az üzleti szellemet és az üzérkedési hajlamot is kell, hogy idővel kifejleszék. Van is igen számos jegyző, aki köztisztviselői teendői és magánmunkálati ügyköre mellett még kölcsönök szerzésével, vagy biztosítási ügyekkel foglalkozik, aki valamely takarékpénztárnak tisztviselője vagy közvetítője, a telkes gazdaságok, a hegyközségek, az ipartestületek fizetéses elnöke vagy jegyzője stb. stb. Az üzleti szellemnek ez a bevonulása, amelyet más testületeknél, például a közjegyzőinél szigorú összeférhetlenségi szabályok tesznek lehetetlenné, vissza kell hogy hasson a köztisztviselői állás erkölcsi biztosítékaira, a köztisztviselői teendők ellátásához szükséges pártatlanságra és részrehajlatlanságra és mindenestre — legalább a köznép szemében — az államigazgatásnak tekintélyére is.

Olyan általánosan elfogadott, mondhatni primitív igazságok ezek, tisztelt Értekezlet, hogy midőn azt látjuk, hogy kormányzatunk

szembehelyezkedik velök és fentartani akar, sőt félős, csak ezután akar igazában megalapítani egy rendszert, mely ezeket az igazságokat ignorálja, egy rendszert, melylyel az összes művelt országok között egyedül fogunk állani, aminthogy már most is egyedül állunk vele: akkor önkénytelen arra gondolunk és azt keressük, minők azok a súlyos, azok a döntő, azok a különös viszonyainkban fekvő rendkívüli okok, melyek egy ilyen kivételes, mindenütt egyebütt helytelennek és károsnak ismert igazgatási politikát hazánkban célszerűnek, helyesnek, hasznosnak igazolhatnának?

És tényleg hallunk érveket ennek a politikának támogatására, sőt hivatalos oldalról halljuk azokat. De minőket?

Halljuk, hogy a jegyzői magánmunkálatok rendszerét a köznép érdekében kell fentartani, mert elsősorban a szakszerű jogsegély, a közjegyzők munkája sokkal drágább, semhogy a falusi nép azt elbirná. Erre az érve a magánmunkálatok díjait megállapító megyei szabályrendeletek ráczáfolnak. Itt van a komárommegyei (397—8266/1903; 35. és 43. p.), a hajdumegyei (33—2979/1903. II. 16. és 17. p.), — hogy csak példákat említsünk, mert számos ilyen van, — melyek két-három, sőt négyszer annyiban szabják meg az adás-vételi, a kölcsön stb., egyszóval a leggyakoribb ügyletek körül a jegyzők díját, mint a közjegyzőét az 1880. II. t.-cz. 3. és 4. §§-ai. Sőt még értékhatárt sem ösmernek, mint a közjegyzői törvény. Nem minden szabályrendelet mér ily bőven. De odaállítani azt a tételt, hogy a jegyzők munkája általában olcsóbb, nem lehet, mert nem igaz. És hogy a szűkebb marku díjtételekkel szemben minő a jegyzőknek álláspontja, arra érdekes világitást vet a Liptó vármegyei jegyző-egyesület 1900. augusztus 2-án kelt memoranduma, mely az ezelőtt ott érvényben volt szabályrendeleti díjakról azt mondja, hogy: „alig van jegyző, aki azokat komolyan venné; azok csak a jegyző elnyomására, lealacsonyítására alkalmasak, a nélkül, hogy ebből a nágyközönségnek bármi haszna volna, miután — őszintén bevallva — ily áldatlan körülmények közt, aki és ahol csak teheti, kibuvókat, kerülőket keres. A jegyzők munkáját méltányosan kell honoráltatni, mert a visszaéléseknek ez a leghatalmasabb akadálya.“ (Balog A. i. m. 9. l.)

Halljuk másodsorban, hogy a magánmunkálati rendszer fentartását a köznép érdeke azért kívánja meg, mert a közjegyzőknek rendszerint távol esik a székhelyük, a jegyzői irodák pedig a falusi ember számára könnyen hozzáférhetők. Ez az okoskodás emlékeztet

az egyszeri emberére, aki azért ment gyalog, mert lova nem volt. Amit a német filozofusok úgy neveznek, hogy „zureichender Grund“. Ugyanis a közigazgatási irodák azonnal hozzáférhetőbbek lesznek a falusi nép számára, mielőtt a községi jegyzők magánmunkálati ügykörének megszüntetésével a közigazgatási székhelyek szaporíthatók, decentralizálhatók lesznek. De még a mai viszonyok szempontjából sem áll meg ez az okoskodás. Nem szólok arról, hogy a községi jegyzők ügyködése éppen nem szorítkozik azokra az esetekre, melyekben a székhelyek távolsági viszonyai a jegyzőknek kedvezők; arról sem szólok, hogy tudomás szerint a legtöbb közigazgatási időről időre ellátogat a székhelyéhez tartozó községekbe, hogy ott a helyszínen hagyatékot tárgyaljon, s hogy ez alkalmakkor a községi lakosoknak nagyon is módjukban volna hozzáférni a közigazgatáshoz, ha éppen csak a közlekedési kényelmességre támaszkodnék a községi jegyzők magánmunkálati hatásköre; sőt arról a tapasztalatról sem szólok, hogy éppen a községi lakosok szegényebb részéből kerülnek ki azok, akiket sem a költség, sem a távolság vissza nem riaszt attól, hogy befáradjanak a közigazgatási székhelyre jogi tanácsért és éppen a falusi emberek módosabb töredéke az, melynek jogügyi rendszerint nem találják meg a faluból kifelé vezető utat; mindezekkel — mondom — érvelni nem akarok. Hanem szembeállok azzal az okoskodással a tény, hogy telekkönyvi hatóság az országban csak 341 van, nagyközségi és körjegyzőség pedig 4533, kisközség 10473 stb. és azt a másik tény, hogy a községi jegyzők magánmunkálati ügyköre legalább abban a részében, amelyet mint jogszolgáltatási természetűt mi a községi jegyzők hatásköréből ki-veendőnek tartunk — főképpen a telekkönyvi ügyletek körül forog.

Már pedig az ilyen telekkönyvi ügyletet akár adásvételről, akár kölcsönökről, akár bekebelezésről, akár törlésről van szó, a jegyző jól csak úgy végezheti el, hogy ha magának a telekkönyvbe betekintést szerzett. Hiszen tudjuk, hogy éppen a telekkönyvi hatóságok távolsága miatt az ilyen ügyletek nagyrésze rendszerint a telekkönyv megtekintése nélkül, régi okmányok, vagy ingadozó bemondások alapján szokott megtörténni. Csakhogy éppen ebben a szokásban gyökerezik az a hajmeresztő rendezetlenség, mely időről időre a telekkönyvek és a kataszteri birtokívek milliókba kerülő országos összeegyeztetését teszi szükségessé. Amelyik jegyző jól akarja elvégezni dolgát, — és bizonyos, hogy ilyen jegyző is számosnál-számosabb van — annak legalább is egyszer, ha pedig

egészen megbízható munkát akar végezni, kétszer is meg kell tekintenie a telekkönyvet, valahányszor egy telekkönyvi ügylet elkészítésére megbízást nyer. Tehát ez a könnyebb hozzáférhetőség gyakorlatban annyit jelent, hogy a községi lakosok helyett a jegyzőknek, vagy megbízottjuknak kell a telekkönyvi hatóság székhelyére, azaz kevés kivétellel a közigazgatási székhelyre bejönniök. Nagyon természetes, hogy ezt a fáradozást honorálni kell, ami annyit jelent, hogy a községi lakos azt, amit egyszeresen nyer a vámon, azt kétszeresen és többszörösen is elveszti a réven.

Azt is hallottuk és olvastuk, a magánmunkálati rendszer fönntartásának érdekében, hogy a falusi nép nagyobb bizalommal van a jegyzője iránt, szívesebben viszi hozzá magánügyeit, idegenkedik a közigazgatástól, aki nem tud az ő nyelvén beszélni, helyzetét és viszonyait nem ismeri stb., hogy tehát egyenes felforgatása volna a köznép szokásainak és nagyon kívánságuk ellen való dolog volna, hogyha a jegyzői irodákban való ügyködéstől elrekesztetnének. Ebben az okoskodásban azt hisszük, egy régi ismerőssel találkozunk. Ugy emlékezünk, hogy minden ujítás alkalmával, melyet a kulturális haladás magával hozott, bizonyos maradi szokások, melyek mögött azonban, mint hajtóerő rendszerint igen reális érdekek rejtőztek, felvetették fejüket és ilyen, vagy hasonló érvekkel törekedtek a haladó erőknek útját elállni. Csakhogy azokban az esetekben, melyeket emlékezetünk felidéz, valóság volt a régi állapotokhoz ragaszkodó szokás, de a jelen esetben az, hogy a község népe szívesebben viszi magánügyeit jegyzőjéhez, hogy ragaszkodik hozzá, hogy visszatetszéssel látná a jegyző magánhatáskörének megszüntetését, az nem valóság, hanem illúzió. Megengedjük, hogy igen tiszteltreméltó illúzió, de hegytől-végig az.

Megvolt egykor az ideje ennek a bizalmas viszonyoknak a községi jegyző és a község népe között, a jobbágyság idejében, mikor a földesuri mindenhatósággal szemben a vármegye kétes értékű pártfogását a falu népe gyanakvással fogadhatta, mert éreznie kellett, hogy az a pártfogás nem a védtelen ember sértett jogának, hanem az egyetlen adózó féltett közszolgáltatási képességének szólt. Uradalmi ügyész és megyei tisztviselő ügyész közé ékelve nem tudta a jobbágy, hogy bizodalmaival minő jogi tanácsadóhoz forduljon. Még a falu bíróját is a földesur nevezte ki. A jegyző, a falunak évről-évre convencióba fogadott irástudója volt az egyetlen, akiről a paraszt érezte, tudta, hogy szolgálatjára áll, mert

existenciája tőle függött. Azóta ezek a viszonyok gyökeresen megváltoztak és megváltozott — kivételektől eltekintve — a régi bizalmas viszony is a jegyző és a község népe között. Maguk a jegyzők érzik ezt legjobban és becsületükre válik, hogy megérezik. De nagyon tévednek, mikor miatta az adóvégrehajtásokat okolják, amelyekről azért mindenképen szabadulni kívánnak. Hiszen az adó és egyéb köztartozások beszedése régentén is a község előljárásgának feladata volt; helyenként a jegyzőnek eljárásáért a *contribuens* minden forint adójától egy krajczárt tartozott fizetni. Az igazi oka annak, hogy ma már a falu népe inkább huzódik a jegyzőtől, semmint hozzá, abban van, mert egészen helyes ösztönrel megérezte, hogy jóllehet némely hagyományos külsőség megmaradt, a jegyzői hivatalnak belső mivolta egészen megváltozott. A község konvencziós alkalmazottjából az állam képviselője lett a jegyző, a közhatalom exponense, akinek kezében az államigazgatásnak legfontosabb szálai összefutnak. Hatósági személy egyszóval, és a hatóságoktól minden nép, minden időben többé-kevésbé idegenkedett. Hogyha mai nap a falusi ember magánügyeit a jegyzőhöz viszi, azt nem a nagyobb bizalom okából teszi, hanem azért, hogy jóindulatát megnyerje. Bizalommal a nép csak az olyan ember iránt lehet, akinek jóakarata és törvénytudása mellett tudja függetlenségét is a közhatalomtól, akitől elvárhatja, hogy megvédi igazát mindenkivel szemben, még a községi jegyzővel szemben is.

És ezen a ponton a magánmunkálati kérdésnek olyan távlatai nyílnak, melyeket érdemes volna, hogy a politikus is szemügyre vegyen. Ez az ügykör ugyanis magába fogadja a magánképviseltek azon részét is, jogszolgáltatási és igazgatási ügyekben egyaránt, mely a hatóságok *előtti* képvisellett a hatóságok intézkedései *elleni* védekezést is összeköti. A felszólamlási, a panaszjogot, a közszabadságoknak ezt a fontos alkotmányjogi biztosítékát. Hogy ezzel a köznép egyenesen a jegyzőhöz kényszerítve nincsen, hogy a jegyzőnek képviselati joga nem kizárólagos, az keveset változtat a dolgon annak a szemében, aki a viszonyokat nem elvont tételek alapján mérlegeli. Mert hogy a köznép, mihelyt a jegyzői irodák számára nyitva vannak, azoknak az erőknek, melyek a jegyzői irodák ügyforgalma érdekében működnek, ellentállani nem képes, arra úgy, mint ezen erők forrására és természetére, már rámutattunk. Nincsen ok feltenni, hogy a jegyzők a magánképviseltek bármely ágát kevésbé fognák monopolizálni, mint az okiratszerkesztést

melynek terén az eredményeket már ismerjük. Ellenkezőleg, minél nagyobb jelentőségű a magánügyködésnek valamely ága — és a jelentőséget nem csupán a jövedelmezőség határozza meg — annál bizonyosabb lesz a törekvés annak monopolizálására. Sőt minden különös törekvés nélkül is elé fog állani ez a monopólium, mert ne feledjük el, hogy olyan néposztályokról van szó, akiknél művelődési és gazdasági korlátok miatt a mozgási és elhatározási szabadság, a válogatás lehetősége csak nagyon viszonylagos, redukált. Elé fog állani egyszóval többé-kevésbé magától az a politikai kuriozum, hogy a polgárok védekezési és panaszjogát ugyanazon közhatalom tisztviselői, mint magánmegbízottak fogják kezelni, amely közhatalomnak tévedései vagy tulkapásai ellen az a panaszjog védelméül, alkotmányos biztosítékul kellene, hogy szolgáljon. Az ilyen félszeg állapot még nem volna elbátortalanító, ha csak egy fejlődési folyamat átmeneti állapota volna. De hogy ezt a félszeg állapotot megrögzítse, törvényekkel körülvegye, intézményszerűvé tegye, erre csak az olyan nemzedék képes, melynek a közszabadságok biztosítékai iránt fogyatékosnál is fogyatékosabb az érzéke.

Egyáltalán ha a magánmunkálati rendszer politikai következményeit kezdjük vizsgálni, egész raja támad fel bennünk az aggályoknak, melyek ezen rendszer igazságügyi és szorosán vett igazgatási hátrányait jelentőségben még fölülmuló veszedelmekről lebentik fel a fátyolt. Már az igazgatási hatásköröknek az a tulságos sokszorosítása a jegyzők kezén, melynek mai nap tanui vagyunk, sem egészen aggálytalan. Ez a halmozás azonban ma még távolról sincs lezárva, sőt mindennap tapasztaljuk fokozódó irányzatát. Ujabban az anyakönyvvezetés lett elvi rendelkezéssel a jegyzők kizárólagos hatáskörébe utalva. Halljuk, hogy a választási reformmal a községenkénti választás fog behozatni, amelynek intézése persze megint a jegyzők kezébe lesz letéve. A hatásköröknek ez a halmozása a jegyzői testületben a hatalmi eszközöknek olyan tultengését fogja előidézni, melyet a mélyebben tekintő politikus közömbösnek semmiesetre sem mondhat. Nem volna az közömbös még akkor sem, hogyha nem köztisztviselők volnának azok, akiknek kezében a nép legfontosabb gazdasági és kulturális érdekeit intéző szálak összefutnak. Egyenesen veszedelmes az akkor, hogyha köztisztviselőkről van szó. És ha látjuk bizonyos tünetekből a jegyzői karnak már mai nap is el nem tagadható nagy politikai jelentőségét, akkor nem hisszük, hogy nagyon távol álló jövőt idézünk fel, mi-

kor azt mondjuk, hogy a jegyzői karnak, melynek kezén majdnem az összes igazgatási hatáskörök össze fognak futni, amelynek azonfelül a köznép magán- és családi ügyeit is kezére adja a magánmunkálati rendszer, hogy a jegyzőknek, mondjuk nemcsak a köznép minden magán-, polgári- és közjogi viszonyaiban kiszolgáltatva lesz, hanem kiszolgáltatva lesz ennek az elhatalmasodó köztisztviselői karnak bizonyos fokig maga a központi végrehajtó hatalom is, melynek egy parlamentárisan kormányzott országban hatalmi alapjai végre is azokon a rétegeken nyugszanak, a melyekben befolyásával feltétlenül uralkodó ur a községi jegyző leend.

Pedig ha valahol, akkor hazánkban volna szükséges, hogy az állam a tisztviselő osztályok helyett a független polgári osztályok gyarapodásán fáradozzék. Tisztviselője ennek az országnak elég van, sőt több, mint kellene és a helyes politika a tisztviselőket illetőleg alighanem az, hogy számuk csökkentessék, bár viszont a csökkentéssel párhuzamosan jövedelmezésük emelhető volna. Hatáskörüket illetőleg pedig inkább a korlátozó célzatu revízió volna ajánlatos oly értelemben, hogy az igazgatás a legszükségesebbre szorítkozzék és az állampolgárok szabad rendelkezési joga viszont lehetőleg tágíttassák és fejlesztessék. Magyarországon tulsokat igazgatnak, általános a panasz, hogy a bürokratizmusnak összes hátrányait meghonosítottuk anélkül, hogy minden előnyében részünk volna. Azonban egy országot hivatalnoki karral fentartani épen úgy, mint egy hadsereggel egyedül, nem lehet. Ami más országokat nagygyá tett és amire Magyarországnak elsősorban szüksége van, az egy, a kormányzó hatalomtól független középosztály. A termelőosztályok persze előljárnak, de minden egyéb, az államtól független gazdasági léttel bíró polgári osztálynak fejlesztése is fontos; fontos nemcsak gazdasági szempontból, de fontos politikai szempontból is, az utóbbi szempontból főképen hazai viszonyaink között, hol csakis az ilyen független középosztály adhatja meg az országnak azt az ellentálló és fentartó erőt, a melytől állami és nemzeti szempontból egykor talán fenmaradásunk fog függeni. A közjegyzői kar is egyike volna az ilyen független társadalmi osztályoknak. Nem nagy jelentőségű osztály mai létszámát tekintve, de igenis azzá lehetne, mihelyt kedvező feltételek között létszáma a mainak háromszorosára, sőt négyszeresére volna emelhető.

Miféle politikai előrelátás nyilatkozik meg tehát az olyan rendszabályban, mely a köztisztviselők egy amugy is virágzó

osztályának szükségtelen és egészségtelen fejlesztése kedvéért, elsorvasztja a független társadalmi osztályok egyikét, egy osztályt, mely a mondottakon felül éppen ez időszerint arra is hivatva lehetne, hogy a régi birtokos és államfentartó középosztálynak most a hivatalokba tóduló ivadékait jórészeben magába fogadja?

Épen a mai napon tisztelt Értekezlet megdöbbentő hatása alatt állunk egy eseménynek, a vasutasok sztrájkjának, melynek következményei egyelőre még beláthatatlanok. Magától értődik, hogy nem lehet itt a feladatunk állást foglalni ez eseménnyel szemben, sem az azt okozott tények, vagy viszonyok felett ítéletet mondani. De annyi bizonyos, hogy ennek a mozgalomnak szertelenségében, abban, hogy egy óriási hivatalnoki kar nem törődve kötelességeivel, kötelességeire tett fogadalmával, képzelt vagy igaz sérelmei miatt megmérhetetlen anyagi károkba dönt egy egész országot: társadalmi viszonyainknak az a bizonyos anarchikus vonása szögellik ki, melyet számos kisebb jelentőségű eseményekben és viszonylatokban hosszú idő óta már aggódva szemlélhettünk. Honnan ered ez az anarchikus vonás, mely a tekintélyeknek, a kötelességeknek, a nagy köz érdekeinek semmibe vevésében, vagy legalább bizonyos, akár jogosult, akár jogosulatlan egyéni vagy osztályérdekek mögé tételében nyilvánul? Nem akarom ezt a kérdést itt taglalni, de nem tehetek róla, ha e kérdéstről gondolkodva bizonyos analógiák jutnak eszembe és hogyha összefüggést keresek egyes kisebb rendű, szemünk határába ötlő tünetek és a nagy társadalmi mozgalmak és eruptiók között, melyeket utóvégre sohasem egyes nagy okok, hanem mindég a kis okok százai és ezrei készítenek elő.

Eszembe jut mondom saját intézményünk viszontagságos története és épen a magánmunkálati kérdésben azt látom, hogy mi tulajdonképen nem kívánunk egyebet, minthogy megadják azt, amit a törvény nekünk már régen odautalt. Semmi sem bizonyosabb, minthogy a közjegyzői törvény életbeléptetése alkalmával a törvényhozó szándéka az volt, hogy a peren kívüli hatáskör, jelesen az okiratszerkesztés kizárólag a közjegyzőség hatáskörébe utaltassék. De még ha valaki mai nap tagadná is, hogy a kizárólagosság a törvényhozó szándékában feküdt volna, annyi bizonyos, hogy a közjegyzői intézményt nem azért léptették életbe, hogy az okiratszerkesztésnek és a peren kívüli képviseletnek 3—4%-át lássa csak el. És az is bizonyos, hogy a törvénynek nem az volt az inten-

ciója, miszerint ennek a hatáskörnek 95%-a a községi jegyzők kezében maradjon. Tehát az állapot az, hogy van egy törvény, amely tekintélyével egy bizonyos államberendezési kérdésben állást foglalt, egy bizonyos reformot életbe léptetett és hogy ennek a törvénynek tekintélye nem volt elegendő ahhoz, hogy az igazgatás a törvénynek szándékát tényleg megvalósítsa. Erősebbek voltak a törvény tekintélyénél azok a ható erők, melyek a magánmunkálati kérdésben a törvény életbeléptetése előtti status quot törekedtek föntartani. A törvény szándékának, a törvény tekintélyének ezen ható erők előtt meg kellett hajolnia. És ebben látok én egy bizonyos analógiát. Mert az olyan tapasztalatok, hogy bizonyos társadalmi erők és érdekek, kivált nyilvános hatáskörök elosztása dolgában, az állam akaratával szemben is sikerrel képesek érvényesülni, ha megsokasodnak és átmennek a köztudatba, bizonyos, hogy idővel szinte fölforgató felfogásokat és hajlandóságokat képesek egy társadalomba beoltani.

* * *

Már bekezdő szavaimban volt szerencsém megemlíteni, hogy nem a szándékom, lehetetlen dolog is volna, kimeríteni azt, amit a minket foglalkoztató kérdéstről fontosat és döntőt elmondani lehet. Miután mozgalmunk a mai értekezlettel bizonyára nem ér véget, lesz időnk és alkalmunk reá, hogy a kérdéssel még foglalkozzunk és igazunk mellett érvényesítsük mindazt, amit ezen kénytelenül rövidre szabott és csak a felületet érintő elmefuttatásban figyelmen kívül hagytam. Át kell, hogy térjek feladatomban céljára, az előkészítőbizottság által elfogadott határozati javaslat előterjesztésére.

Egyet azonban engedjen meg a tisztelt Értekezlet, hogy befejezésül felemlítsek. Azt, hogy én erősen meg vagyok győződve, miszerint küzdelmünket utóvégre is siker fogja koronázni. Nem azonnal, mert afelett — sajnos — nem lehet kételkedni, hogy az a törvényjavaslat, illetve annak 12. §-a, mely mozgalmunkra okot adott, törvényerőre fog emelkedni, de ezzel az ügy lezárva nincsen. Annyira lehetetlen annak az állapotnak maradandó fentartása, hogy a közigazgatásnak tisztviselői lássák el a perenkivüli jogszolgáltatás hatáskörét, hogy bár ideig-óráig törvényen alapuljon az ilyen félszeg állapot, semmisen bizonyosabb, mint hogy idővel ez a törvény újból megváltoztatva lesz. Nem az első eset, hogy hatáskörünk dolgában a megszorító, intézményünk fejlődését visszazsorzító törvé-

nyes intézkedések idővel hatályon kívül helyezve lettek. Csak a hagyatéki eljárásbeli hatáskörünkre utalok, mely annak idején ugyancsak a közigazgatás érdekében megnyírbálva lett, azzal az eredménnyel, hogy néhány év múlva hatáskörünk kizárólagossága, sokkal nagyobb mértékben lett megvalósítva, mint a megszorító rendelkezések előtt volt. Államéletünk az átalakulás és fejlődés időszakát éli. Sem közigazgatásunk, sem igazságszolgáltatásunk végleg rendezve nincsen. Az olyan visszaesések, mint aminőről most van alkalmunk panaszkodni, elkerülhetlenek, de ideiglenesek. És minden fejlődésbeli kitérés, tétovázás és ballépés fölött, ha hosszabb időszakot veszünk szemügyre, láttuk elégszer, hogy diadalmaskodva szokott érvényesülni a lassu, de folytonos haladás abban az irányban, amelyet a művelt nyugat országai előttünk már megfutottak.

Egy dolog azonban szükséges és ez az, hogy önmagunk a haladásnak lassúságai vagy botlásai miatt el ne kedvetlenedjünk és a múlt napot örökkévalóságnak ne vegyük. Szükséges azért, mert az igazság érvényesülésének első föltétele, hogy az igazság megismertessék, ez a megismertetés pedig ezen a téren a mi föladatunk. De nem szabad abba a másik hibába sem esnünk, hogy feladatunk nehézségét alábecsüljük, hogy azt várjuk, miszerint az igazság egyszer kimondva olyan lesz, mint a harsonák, melyek szavára Jerikó falai beomlottak. Az erkölcsi világrend fejlődési föltételeit ugyanazok a törvények igazgatják, mint a szerves világéit. Nincsen fa, mely egy nap alatt megnő. Az éltető és hatóerőknek lassu, állandó működése szükséges minden létesüléshez. Mi tehát kell, hogy feladatunkat eleve olyannak tekintsük, mely egy értekezlettel, egy határozati javaslattal, egy audenciával véget nem ér, aminthogy egy esőcsöpptől és egy napsugártól a buzakalász sem érik meg. Ha szem előtt tartjuk ezt, ha eleve hosszú, évekig tartó küzdelemre vagyunk elkészülve és ezt a küzdelmet végig is küzdjük, akkor győzelmünkről bizonyosak lehetünk.

Két *határozati javaslat* lett az előértekezlet elé terjesztve. Az egyiket dr. Baranyai Béla kartársunk, a pécsi kir. közjegyzői kamara elnöke fogalmazta. Ez a határozati javaslat a következőképen hangzik:

„A kir. közjegyzők országos értekezlete az 1869. év IV. t.-cz. 1. §-ában kimondott alkotmányos rendelkezésnél fogva, melyszerint „az igazságszolgáltatás a közigazgatástól elkülönítettik“ e minden jogállamban elfogadott alkotmányos alapelv föntartása érdekében,

óvást emel a községi jegyzők fizetésének és nyugdíjigényeinek rendezéséről szóló törvényjavaslat 12. §-ában foglalt s a községi jegyzők által „végezhető munkálatok“ díjazására vonatkozó intézkedés oly értelmezése ellen, mintha ez az eddig is csupán türt visszás állapotnak törvény útján való megerősítését jelentené. Elismeri azonban az országos értekezlet, hogy a községi jegyzők „magánmunkálati“ tevékenysége, mostoha népesedési és közlekedési viszonyainkra való tekintettel, amely csekélyebb értékű ügyeknek távol helyen való ellátását megnehezíti, egyelőre teljesen még meg nem szüntethető és miként a pörös eljárásban a bagatell-bíráskodásnál az elvi álláspontnak meg kellett alküdnie a gyakorlati lehetőség követelményeivel, úgy a pörön kívüli eljárásban is a népesség és a közlekedési viszonyok kellő fejlődéseig az elvi álláspont teljes és kizárólagos érvényesítésével, amelyet az országos értekezlet a pörön kívüli jogviszonyok rendezésénél föntartandónak vél, várni kell.

A jogkereső közönség biztonsága, a telekkönyvi betétek hiteleségének megóvása, úgy a hibás okiratokból származó és a bíróságokat elárasztó pörök ezreinek a megelőzése szempontjából azonban, az országos értekezlet már most elodázhatlanul szükségesnek és a fönti törvényjavaslat életbeléptetésekor időszerűnek is tartja, a községi jegyzők magánmunkálatainak a kormány részéről tervbe vett országos szabályozásnál azoknak hatáskörét, úgy egyes jogügyletek minősége, valamint általában a jogügylet tárgyának az értéke szerint bizonyos határok közé szorítani, és annak jelenlegi veszedelmes és mivel sem indokolható korlátlanságát megszüntetni.

Nevezetesen kimondandónak tartja az országos értekezlet a tervezett szabályrendeletben, hogy:

1. Ingatlanok tulajdonjogának bármily jogczimen való átruházását avagy egyéb telekkönyvi jogok megállapítását, megváltoztatását vagy megszüntetését tárgyazó, akár egyoldalu, akár kétoldalu jogügyleteknél, ha az ingatlan adó szerint számítandó értéke (1881. évi LX. törv.-czikk 142. §-a) más telekkönyvi jogoknál pedig ezeknek az okiratban foglalt értékük a (200) kettőszáz koronát meghaladja, a községi jegyző okiratot nem vehet föl.

2. Nem vehet föl a községi jegyző az 1894. évi XVI. t.-cz. 98. §-a alapján örökösök között egyezséget vagy osztályt tartalmazó okiratot, sem nem szerkeszthet ugyanazon törvény 99. és 100. §-okon alapuló kérvényeket.

3. Nem vehet föl a községi jegyző olyan okiratot, melyben valaki örökségéről lemond, avagy örökségi igényére nézve akár az örökhagyó életében, akár annak halála után való kielégíttetését elismeri, vagy örökségét, illetve öröklési igényét másra átruházza.

4. Nem vehet föl a községi jegyző örökbefogadásról szóló okiratot.

5. Nem vehet föl a községi jegyző közös vagy kölcsönös végrendeletet, sem olyan végrendeletet, amelyben az örökhagyó köteles részére jogositottak nemlétében egész hagyatékáról intézkedik.

6. Nem vehet föl a községi jegyző olyan okiratot, amelyben a szülő az ő vagyonát még életében leszármazóinak vagy azok egyikének, illetve vejének, vagy menyének átadja, vagy eladja és viszont.

7. Minden okiratot, amelyet a községi jegyző a szabályozott hatáskörén belül felvesz, sajátkezüleg aláírni, minden beadványt ellenjegyezni köteles és összes ebbeli tényeiért az illetékes kir. járásbírótság előtt felelősségre vonható“.

A másik *határozati javaslatot* az előkészítő bizottság terjesztette az előértekezlet elé. Ennek a szövege a következő:

„A kir. közejegyzők országos értekezlete mulhatlanul szükségesnek tartja, hogy a községi jegyzők illetményeinek szabályozásával a közigazgatás szerves reformja oly irányban készíttessék elő, hogy a községi jegyzők hatáskörében a nem peres jogszolgáltatás terére tartozó magánmunkálatok helyet ne foglaljanak:

mert a jogszolgáltatási keretű magánképviseletnek és az igazgatási hatalmak gyakorlásában jelentkező állami képviseletnek ugyanazon kézben egyesítése, általános politikai szempontokból megengedhetlen; gyakorlatilag pedig úgy a közigazgatásra, mint az igazságügyre felette káros; megnehezíti a közigazgatási teendők részrehajlatlan és pontos elvégzését, a rendezett igazságügynek azokat a biztosítékait, melyek a nem peres jogszolgáltatásban fekszenek, gyengíti; az ugyanazon hatáskör ellátása végett életbeléptetett közejegyzői intézménynek fenmaradását lehetetlenné teszi.“

Az előértekezlet mind a két határozati javaslatot méltányolta, elfogadásra a másodikat ajánlja, mivel czélszerűbbnek tartja, hogy az országos értekezlet a mostani alkalommal csupán elvi kijelentésekre szorítkozzék.

Megbízatomhoz képest van szerencsém a tisztelt Országos Értekezletet felkérni, hogy az egyik vagy a másik javaslat mellett határozni méltóztasson. (Éljenzés.)

Dr. Baranyai Béla: már az előértekezleten is kijelentette, hogy határozati javaslatához nem ragaszkodik, ha a többség a második határozati javaslat mellett foglalna állást. Gyakorlatilag nagyon is fontosnak tartja, hogy a közjegyzői kar maga reámutasson a kibontakozásnak módjaira, mert különben megeshetnék, hogy az intéző körök legjobb akarata mellett is, ezek a közjegyzői kar óhajait nem ismervén, a kérdés megoldása a kar óhajaival ellentétes módon történend olyan részletekben is, amelyek más-különben a kar óhajaival megegyezően szabályozottak volna. Másrészt azonban fontosnak tartja azt is, hogy az országos értekezlet állásfoglalásának egyhangúsága biztosíttassék. Ez utóbbi szempont érdekében ezuttal is kijelenti, hogy a maga határozati javaslatát visszavonja. Teszi ezt pedig abban a hitben, amelyet az előértekezleten résztvett kartársak is osztottak, hogy a folytatólágtendő lépések alkalmával ideje és módja fog még nyilni a közjegyzői karnak, hogy a magánmunkálati kérdés szabályozása tárgyában az elvi kijelentéseken felül konkrét javaslatokat is tegyen. (Általános helyeslés.)

Elnök: Miután szóra más nem jelentkezik, felteszem a kérdést, hogy a tisztelt Országos Értekezlet az előértekezlet által elfogadásra ajánlott s dr. Charmant Oszkár kartársunk által imént előterjesztett második határozati javaslatot elfogadja-e? (Elfogadjuk.) Mint látom, a tisztelt Országos Értekezlet a szóban forgó határozati javaslatot egyhanguan elfogadja. Ezt tehát határozatképen kimondom. (Általános helyeslés.)

Dr. Róth Zsigmond: azt a kettős javaslatot teszi, hogy a 1900. évben tartott első országos értekezleten választott állandó bizottságnak a jelen értekezlet összehívása és a jegyzői magánmunkálatok kérdésében általában kifejtett működéseért köszönet mondassék, egyuttal a bizottság felkéressék, hogy a kérdést tovább is figyelemmel kísérje és mindazt megtegye, amit közjegyzői bizottságunk érdekében szükségesnek lát. A maga részéről elmondhatatlanul tartja, hogy a magánmunkálati kérdés minden szempont figyelembevételével a már is beérkezett és a még összegyűjtendő adatok felhasználásával egy emlékiratban feldolgoztassék, amely emlékirat azután az összes illetékes tényezők között, és egyéb körökben is szétszassék, úgy, hogy minél nagyobb elismerést nyerjen. Ezen emlékirat elkészítésére egy bizottságnak kell

vállalkoznia, nehogy az állandó kongresszusi bizottság tulterheltessék. Indítványozza tehát másodsorban, ezen emlékirat elkészítését és e célból egy bizottság megválasztását. Maga részéről ebbe a bizottságba Plausich Mátyás, Rupp Zsigmond, Baranyai Béla, Jakab Géza és Charmant Oszkár kartársakat ajánlja. (Helyeslés.)

Elnök, többek hozzászólása után határozatképen kimondja, hogy az értekezlet szükségesnek tartja, miszerint a jegyzői magánmunkálatok kérdésében az összes szempontok figyelembevételével és a már összegyűjtött és még ezentul összegyűjtendő adatok feldolgozásával egy külön e célból választandó bizottság által emlékirat készíttessék. A bizottságba az értekezlet Rupp Zsigmond, Baranyai Béla, Jakab Géza, Charmant Oszkár kartársakat és szót jelölte. (Helyeslés.) A maga és társai nevében kijelenti, hogy ezt a megtisztelő megbízást elfogadja.

Határozatképen kimondja továbbá elnök, hogy az 1900. évi első országos értekezlet állandó bizottságának köszönet szavaztatik a magánmunkálati kérdésben követett eljárásáért, egyuttal a bizottság felkéretik, hogy a kérdést továbbra is figyelemmel kísérje és mindent megtegyen, a mit a közjegyzői kar érdekében szükségesnek lát, egyebek között az emlékiratnak elkészítéséről és terjesztéséről gondoskodjék. (Általános helyeslés.)

Elnök ezután figyelmezteti az értekezletet, hogy az Igazságügyminiszter ur által kitűzött fogadási óra közelg, azt ajánlja, hogy az értekezlet testületileg jöjjön el az igazságügyminiszterhez. (Helyes! Elfogadjuk!) Sajnálattal közli, hogy a tegnapi esti órákban kitört vasuti sztrájk dolga oly mérvben elfoglalja a Miniszterelnök urat, hogy arról, miszerint a Miniszterelnök ur ma akár egyeseket, akár küldöttséget fogadhasson, szó sem lehet. A helyes az volna, hogy a Miniszterelnök ur elé ez a kérdés akkor kerüljön, mikor a sztrájk dolga, mely most mindenekfölött foglalkoztatja, elintézve leend. Minthogy az értekezlet akkor már együtt nem lesz, azt ajánlja, bizza meg az értekezlet az állandó bizottságot, hogy nevében a Miniszterelnök urnál alkalomadtán tisztelegjen. (Helyes! Elfogadjuk!) Ezt szinte határozatképen kimondja.

Ezekután köszönetét fejezi ki az értekezleten résztvett kartársaknak áldozatkészségükért, melyről tanuságot tettek az által, hogy az oly rövidre megszabott határidőre oly nagyszámban Budapestre

fáradtak, kifejezi az összes kartársak nevében azt az óhaját, hogy a közjegyzői kar törekvéseit siker koronázza és ezzel az értekezletet bezárja. (Éljenzés!)

*

Az értekezlet bezárta után a résztvevők testületileg Plósz Sándor igazságügyminiszter ur ő nagyméltóságához mentek. Az igazságügyminiszter a küldöttséget kitüntető szivességgel fogadta. A fogadás folyamán *Plausich Mátyás*, a küldöttség vezetője a következő beszédet intézte az igazságügyminiszterhez:

„Nagyméltóságú m. kir. Igazságügyminiszter Ur!
Kegyelmes Urunk!

A magyarországi kir. Közjegyzők a mai napon országos értekezletet tartottak, s mai megjelenésük alkalmából Exczellenzciád nál hódolatuk kifejezése mellett egy kérést bátorkodnak előterjeszteni.

Köztudomásu dolog, hogy a közjegyzői intézmény nem fejlődhetett olyan irányban, mint azt a közérdek is megkívánja. Bénítólag hatott az intézményre annak létesítésekor az a körülmény, hogy a perenkivüli magánmunkálatok ügykörét a községi és körjegyzők foglalták el. Hogy e pontban azóta sem történt változás annak oka bizonyára nem a közjegyzői karban fekszik, hanem egyedül abban, hogy a községi és körjegyzők kezében igen nagy hatalom pontosul egybe, mely a közönséget a saját érdekei ellen is a jegyzői irodákba tereli. A községi és körjegyzők fizetésének rendezéséről szóló törvényjavaslat, különösen annak 12. §-a — sajnálatunkra — nem biztat azon reménnyel, hogy ezen a dolgon változtatni lehessen. Mindamellett mégis bátrak vagyunk Exczellenzciád előtt azon meggyőződésünknek kifejezést adni, hogyha nem is annyira a közjegyzők magánérdeke, hanem elsősorban a közérdek megkívánja azt, hogy ezen magánmunkálatok arra hivatott és jogi képzettséggel bíró szakközegek által teljesíttessenek, mint amilyenek a kir. közjegyzők. Kérelmünk oda terjed, legyen oly kegyes Exczellenzciád ügyünket felkarolni és megengedni, hogy az ezirányban felállítandó szabályrendeletre vonatkozólag memorandumunkat Exczellenzciád elé terjeszthessük, melyben a közérdekek és magánérdekek összeegyeztetését javasolni fogjuk és erre Exczellenzciád kegyes figyelmét és jóakarátát kérjük.“

Mire az *igazságügyi miniszter* Ő Nagyméltósága a következőképp válaszolt:

„Köszönöm szives megjelenésüket. Ami óhajításukat illeti, abban kötelességszerűen fogok eljárni. A dolog t. i. úgy áll, hogy ami a jegyzői törvényjavaslatot illeti, az a kitétel: „magánmunkálatok“ nem prejudikál semminek. Döntő lesz a szabályrendelet, amelyre ép méltóztattak hivatkozni, amely szabályrendelet szabályozni fogja a községi jegyzők munkájának körét. Az én felfogásom ezen kérdésben az, hogy a jegyzőket teljesen elzárni nem lehet a magánmunkálatoktól, a mi viszonyaink reászoritják. Méltóztassék figyelembe venni, hogy messze távolságban van a közjegyző, a közjegyzői állások szaporítását meg nem szívesen vennék. Magam is akarnám, hogy a közjegyző azt az anyagi biztosítást kapja állásában, amely az ő fentartásához és megbízhatóságához szükséges. Ismétlem, a mi viszonyaink között a közönséget nem lehet elzárni attól, hogy a jegyzőkhöz forduljon, különösen apróbb ügyekben, azonban én magam is amellet vagyok, hogy ez ne fajuljon el. Mindenesetre egy helyes határt kell megvonni és ezért szívesen fogom fogadni a memorandumot és megfontolás tárgyává fogom tenni az abban javaslandókat és a belügyminiszter ural, a kinek feladatához tartozik a szabályrendelet kibocsátása, a kérdést meg fogom vitatni. (Éljenzés).“

*

Néhány nappal később *Rupp Zsigmond*, az állandó bizottság elnöke, az értekezlettől nyert megbízásához képest, ennek nevében a miniszterelnök urnál és Sándor János belügyminiszteri államtitkár urnál is tisztelgett.

Ugy a miniszterelnök ur, mint az államtitkár ur kijelentették, hogy át vannak hatva a közjegyzői intézmény üdvössége, sőt nélkülözhetlenségének eszméjétől, de másrészt az is a meggyőződésük, hogy a falusi nép ezidőszert nem nélkülözheti bizalmi emberének, a jegyzőnek tanácsát, a közbenjárását jogi ügyekben is, mert ő legjobban ismeri a falusi nép eszejárását, ügye-baját és szükségleteit.

Különösen Tisza István gróf ismételte, már a törvényjavaslatnak a szabadelvű pártban történt tárgyalása alkalmával és az ügyvédek küldöttsége előtt is hangoztatott, e téren szerzett egyéni tapasztalatait. Mindkét helyen kijelentették, hogy a tárgyalás alatt levő törvényjavaslat végrehajtásában kibocsátandó s 126/9000.

számu belügyminiszteri rendeletet helyettesíteni hivatott, a magánmunkálatok kérdésével foglalkozó új miniszteri rendelet már készen áll s rajta változtatás az idő szerint nem tehető, de ezzel a rendelettel nem czéloztatik új dolog, hanem csak az eddig szerzett tapasztalatok érvényesítése, a mostanáig érvényben levő rendelet helyesbitése.

Az új szabályrendeletnek az sem a czélja, hogy a mai állapot állandósíttassék, hanem ellenkezőleg, az néhány év múlva az újabban szerzendő tapasztalatokhoz képest revidiáltatni fog. Nyugodtak lehetünk tehát az iránt, hogy ez a szabályrendelet, úgy mint a törvényjavaslat is, semmiképp sem prejudikál a jövőnek. E tekintetben az államtitkár ur még különösen azt is kiemelte, hogy a kibocsátandó új szabályrendeletnek főképp az lesz a czélja, miszerint az eddig észlelt visszaéléseknek gát vettessék, a jegyzők eljárása lehetőleg egyöntetűvé tétessék, a felügyelet és fegyelem szigoríttassék. A jegyző különösen kötelezve leendő tabelláris kimutatásokat készíteni, amelyekben rovatonként bevezetendő lesz a magántevékenységnek tárgya, az ügylet megjelölése, a felek nevei, a beszédett díjak, rovatok lesznek a tett panaszokról és a kirótt fenyítékekről is.

Ami a közjegyzők által készitendő memorandumot illeti, a miniszterelnök ur azt a kijelentést tette, hogy annak a már befejezett szabályrendeletre vonatkozólag bár nem lehet befolyása, de csak fejezzék be a közjegyzők ebbeli működésüket, azt szívesen fogja fogadni és alaposan fogja tanulmányozni. El nem késik vele a közjegyzőség, mert ismétli, hogy az e tárgyban eddig történtek a jövőnek semmiképpen sem prejudikálnak. Végül kijelentette, hogy a Rupp Zsigmond által előterjesztettek között több megszivlelni valót talált és ezért Ruppnak látogatásáért és közléseiért köszönetet mondott.

Értesítés.

Ezzel a füzettel szaklapunknak több év óta szünetelt kiadását újból megindítjuk. Egy a közjegyzői szakkérdések tárgyalására és a kari érdekek védelmére hivatott közlöny, természetesen csak igen szűk kör érdeklődésére tarthat számot, kivált nálunk, hol a kar létszáma szerfölött kicsi. És a lap fentartása ennek a szűk körnek nemcsak érdeklődésétől, hanem állandó együttműködésétől is függ. Tudvalevő, hogy éppen ez utóbbinak ellankadása okozta az előző kísérletek meghiusulását, jöllehet, hogy a kartársak közreműködése, ha nem is volt elég ahhoz, hogy a közlönyt huzamosabb ideig fentartsa, mégis a kar számarányát nézve, sokkal buzgóbbnak bizonyult, mint a külföld hasonló vállalatainál. Azóta karunknak sem létszáma, sem egyéb viszonyai nem változtak, úgy hogy midőn a szaklapot újból megindítjuk, ezt a vállalkozást kartársainknak a rendes körülmények között várhatóan nagyobb, kivételes érdeklődésére és közreműködésére reméljük alapíthatni. Egy remény, melyet intézményünknek mindinkább válságosra forduló viszonyai eléggé megokolhatnak.

Azonban az eddigi tapasztalatokból meritvén tanulságot, ezuttal a szaklap terjedelme és megjelenési ideje tekintetében határozott programhoz magunkat nem kötjük. A szaklap annyiszor, oly terjedelemben és oly időközökben fog megjeleni, amint azt a lehetőség és a szükség magukkal fogják hozni. Ha tisztelt Kartársaink érdeklődése, közreműködése elég nagyra mutatkozik, akkor a szaklapnak havonként egyszeri 2—3 iv terjedelemben való megjelenése van kilátásba véve.

Az országos egylet tagjai a szaklapot ezuttal is külön előfizetés nélkül kapják.

Budapest, 1904. május 1-én.

**A magyarországi kir. közjegyzők
országos egylete.**